

DOMOLJUB

Izbaja vsak četrtek. Cena mu je 8 K na leto. (Za Nemčijo 10 K, za Ameriko in druge tuje države 12 K.) — Posamezne številke se prodajajo po 30 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spis in dopis se pošilja: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 40.

V Ljubljani, dne 3. oktobra 1918.

Leto XXXI.

Naše zdravje — naša bodočnost.

Naše zdravje — naša bodočnost.

Kakor je za posameznika zdravje prvi pogoj vsakega napredka in uspeha, tako je tudi za cel naš narod zdravje prvi pogoj njegove srečne bodočnosti. Le če bo naše ljudstvo krepko, čvrsto, zdravo, bo našlo v Jugoslaviji gospodarsko in politično neodvisnost. Zdrav narod si lahko pridobi vse, ni je sile na svetu, ki bi ga mogla uničiti; bolan, telesno propadel (degeneriran) narod nima prihodnosti. Naš narod je bil pred vojsko zdrav; naše družine so štejele mnogo članov, naš gospodar kot drenova grča, naše matere se niso branile materinskih dolžnosti; naš fant je bil krepak kot hrast ob naši Savi, naša dekle močna kot jelka v gozdu, naši otroci zdravi kot sočna črešnja. A prišla je strašna bojna vihra in napravila strašno opustošenje tudi med našim ljudstvom, polomila, pohabila naše najboljše moze in fante. Koliko jih je ostalo na bojiščih, mladih, krepkih, v najboljših letih, ki so bili bodočnost naša in naša nada? Koliko jih spava v Karpatskih gozdovih in na goliških poljanah? In koliko jih je zagrnila sinja Soča? A izmed tistih, ki se vrnejo, koliko jih bo prišlo zdravih in za delo sposobnih? Vsled stradanja in strašnih naporov bodo popolnoma oslabiljeni, njihov telesni organizem ne bo imel več tiste odporne sile proti različnim boleznim kakor prej. Vsled slabih prehranjevalnih razmer bo zagospodarila jetika po krasnih slovenskih poljanah. Pa tudi naše ljudstvo, ki je doma, zlasti po mestih in trgih peša vsled težkega dela in nezadostne, slabe prehra-

ne. Ali naj govorim o bednih beguncih in njihovih taborih? O lakoti naših bratov po Istri in Dalmaciji?

Umrljivost našega ljudstva raste strašno, število rojstev pada. Za vzgled in dokaz naj služijo nastopne številke za 1. 1917. iz nekaterih župnij na Gorinjskem:

Cerklje	mrličev	118,	roj.	50
Kranj	»	116,	»	68
Kovor	»	18,	»	8
Mavčiče	»	31,	»	20
Naklo	»	32,	»	22
Podbrezje	»	36,	»	17
Smlednik	»	59,	»	29
Senčur	»	94,	»	43
Šmartno pri Kr.	»	88,	»	45
Trstenik	»	12,	»	6
Vesovo	»	20,	»	9

V 11 župnijah mrličev 624
rojenih 317

Izguba . . . 307

V vsaki tretji župniji ni bilo celo lanske leto nobene poroke.

Te številke so kakor žarek, ki za trenutek osvetljuje prepad, ki se odpira pred našim narodom, te številke so glasen in jasen »Memento mori« za naš narod. Če primerjamo število mrličev in rojencev po vseh slovenskih pokrajinah, tedaj lahko izračunamo dan, ko bodo zadnjega Slovence nesli k pogrebu, — če bi šlo tako naprej.

Toda ne, naš narod ni zapisan smrti, naš narod je šele začel živeti, njegov rojstni dan je 30. maj 1917. Naš narod hoče živeti, hoče luči, hoče solnca, hoče gibanja, hoče zdravja. Da, če hočemo Jugoslaviji zagotoviti bodočnost, zagotovimo zdravje njenim narodom. Za zdravje je pred vsem treba ugodnih gospodarskih razmer. Kjer je revščina, tam je navadno tudi bolezen. Za sedaj najbolj

važen pa je splošen ljudski pouk o zdravstvu (higijeni) na najširši podlagi. Nujno potrebna so javna ljudska predavanja o negovanju zdravja, ki naj bodo kar najbolj praktična z ozirom na obstoječe vojne razmere. Naša izobraževalna društva naj v svojih odsekih prireajo taka predavanja. V večjih krajih je potreben cel poljudno-zdravstveni tečaj, ki naj sistematično obdelava vsa važna vprašanja, ki spadajo v zdravstvo: sestav in potrebe človeškega telesa, kakovost naše hrane, najnavadnejše bolezni, tudi spolne, alkoholizem, spolne razuzdanosti, negovanje zob itd. Teh tečajev naj se udeležujejo zlasti naše žene in odrasla dekleta, da jim bo kot gospodinjam prva skrb zdravje njihove družine. Pametna, razumna gospodinja ohranja zdravje cele družine. — Naša prosvetna društva (Mohorjeva družba, Nova založba, Slovenska Matica) pa naj izdajajo poljudno pisane knjižice o zdravstvenih vprašanjih, podobne, kakoršna je knjižica dr. Breceja »Boj jetika«, ki bi morala biti v vsaki naši hiši. Poleg katekizma in domačega oltarčka mora imeti vsaka slovenska hiša poučno knjigo o zdravstvu in domačo lekarno. — Naravnost sramotno in žalostno je, kako malo razume celo naš inteligent o higijeni. Vzrok temu je, ker nimamo v naših šolah nikakega pouka o zdravstvu. Zato mora biti naša odločna zahteva: V vse naše šole pouk o zdravstvu! V prav vse: v ljudske, meščanske in srednje! Ta pouk naj ne bo samo postranskega pomena, ampak naj bo poseben učni predmet, ker je ravno tako važen, kakor n. pr. branje, pisanje in računstvo. Neprecenljivega pomena bo ta pouk za dekliske in gospodinske šole. Javni zastopi, občinski odbori, naša kulturna

društva, (Slov. kršč. socialna zveza in druga društva) pa naj od merodajnih faktorjev, od šolskih oblastev in po časopisju zahtevajo, da se čim preje uredi po vseh naših šolah zdravstveni pouk.

Nad vse važen je pouk o zdravstvu zakonskega življenja. Saj je od zakonskega življenja odvisen narodov naraščaj. Eno izmed prvih in najtežjih vprašanj vsake države po vojski bo, omogočiti kolikor mogoče mnogo zdravih zakonov, dvigniti število rojstev in prebivalstva. V splošnem pomanjkanju bo najhujše pomanjkanje človeškega materiala. Vse drugo se da nadomestiti, uvažati, samo ljudje ne. Po vojski bodo države najbolj ljudi potrebovale. Zato moderne države, kakor n. pr. Švedska, Amerika, Angleška že sedaj dajejo zakone, s katerimi skušajo priti do zdravega, krepkega zaroda. V Nemčiji predlagajo podpore in odlikovanja za očete in matere, ki so izgojili večje število zdravih otrok. V nekaterih ameriških državah so prepovedali zakoni med ljudmi, od katerih ni pričakovati zdravega naraščaja, tako med otroci umobolnih, med hudodelci, spolno bolnimi, jetičnimi itd. V Nemčiji se posvetujejo, ali ne bi kazalo sprejeti postave, da si morata ženin in nevesta predložiti zdravniška spričevala o svojem zdravju, predno skleneta zakon. — Vse te določbe in vsa sredstva za povzdigo naraščaja pa bodo brez uspeha tam, kjer za podlago zakonskega in spolnega življenja ne velja še sta božja zapoved. Čudno da smo tudi v tem oziru ravno mi Slovenci tako napredni. Kar je zdaj tako resna skrb najbolj naprednih držav, o tem je že pred vojsko pisal naš prevzvišeni knezskočof »Mladenčičem« in »Deklečom«, »Ženinom in nevestam« — pisal vse potrebno z najčistejšim namenom in z najplemenitejšo ljubeznijo do naroda. Še se spominjamo, kako so takrat nekateri ljudje sprejeli zadnjo izmed teh knjižic. Čas in resnica pa sta tudi tukaj dala našemu narodnemu prvobojevniku zaslužen priznanje in zadoščenje.

Kdor dela za naše zdravje, dela za naš narod. Naš najdragocenejši in največji narodni kapital je — naša ljubo zdravje.

Politični obzornik.

Iskali so in dobili — dolg nos!

Ne poznamo Tiszovega čistega pokoljenja. Zato tudi ne vemo, kakšen je na vadno njegov nos, vemo pa, da je prinesel Tisza ta teden iz naše Jugoslavije zelo, zelo dolgega.

Kakor že znano, so Mažari in Nemci poslali na jug svojega Goljata — Tiszo, da bi vsaj ta izpreobrnil »nesrečne« Jugoslovane, ki se kar nočejo vneti od »patriotičnih« čuvstvih za nemško ali mažarsko nadvlado. Tisza je poskusil svoje »komedijontarske« umetnosti — oblekel je strah vzbujajočo polkovniško uniformo, govoril

o ogrski ljubezni, grozil, češ, da soglašamo z entento, rottil, da je samoodločba narodov samo angleški lažidenar, svaril, kaka nevarnost je za katoličane jugoslovanska država, ki bo baje boljševiškega duha, tolkel je ob mizo, tolkel ob tla, obžaloval, se držal grdo — a vse je bilo zastoj. Večina Bošnjakov, Dalmatincev in Hrvatov je vztrajala pri svojem, naj se namreč uresniči majniška deklaracija. Pokazalo se je na lep način: naši jugoslovanski možgani so dostopni edino še za habsburško Jugoslavijo!

Cilj Tiszovega delovanja je bil, najprej odriniti Slovence od Hrvatov in Hrvate od Srbov ter potem vsaj enega izmed njih pregovoriti za Ogrsko. Nas Slovence je črnil pri Hrvatih tako-le: »Korošec in njegovi niso nič drugega kot agenti entente. Jaz bi Slovence kratkomalo vrget iz države, ko bi bili v ogrski državi.« Hrvate pa je strašil pred Srbi s srbskim razkolništvom, on, ki na Ogrskem gori za Kalvinovo vero.

Obhodil je ta ogrski apostol vso Jugoslavijo, samo Slovencev se je zbal. Najprej je bil na Hrvatskem. Tu se mu je zamerila hrvatska največja stranka — hrvatsko-srbska koalicija. Tokrat je ostala Ogrm neposlušna in zagovarja jugoslovansko deklaracijo. Edino Frankovci so pritrdjevali grofu. Odšel je nato Tisza v Dalmacijo, klical je na pogovor politika za politikom. Menda jih je nagovarjal, naj odpadejo od Avstrije in se izreko za Ogrsko. Vedno je dobil le en odgovor: Naš up je samostojna habsburška Jugoslavija. Že nevoljen je zavil v Bosno. Takoj v Mostariju so smešili njegovo ogrsko ljubezen do Srbov, ki so jih vendar Ogrci neposredno pred vojsko kruto zatirali. V Sarajevu pa so mu dali politiki kar napisano, kako mislijo. Seveda je zelo debelo gledal, ko je bral v pismu zahtevo, naj se Hrvti, Srbi in Slovenci združijo v eno državo, ki ne bo imela drugega skupnega z Ogrsko kot mejo. Našel je razumevanje za ogrske načrte samo pri enem mohamedanskem politiku in pri par Pilarjih.

Tako je bil Tisza sit Jugoslavije. Popihal jo je v Budimpešto in na Dunaj. »Politikani« politiki so ga komaj čakali, da bi začeli reševati jugoslovansko vprašanje, češ, vse jugoslovansko ljudstvo koprni po blaženi Mažarski. A ko jim je Tisza razložil svoje doživljanje, jim je kar zastala beseda. Samo Hussarek še oznanjuje, da oo treba prenoviti ustavo, a predvsem pa rešiti j goslovansko vprašanje.

Ne moremo se skoraj naveseliti Tiszovega romanja. Njegova zasluga je, da smo zvedeli, kako smo vsi Jugoslovani edini za veliko zahtevo — habsburško Jugoslavijo. Delo naših poslancev in našega časopisja ni ostalo brez sadu. Vsi Seidlerji in Hussareki in njihovi cenzorji naj nas pišejo v uhl!

Kako so nervozni!

Na Dunaju in v Budimpešti letajo sem in tja, kot bi bil ustrelil med nje. Bolgarija jih je čisto zmešala in — omehčala. Burian, Hussarek, Wekerle, poslanci, vse leti skupaj in se posvetuje o zunanji politiki, a nič manj o notranji politiki.

Dr. Hussarek se je naenkrat spremeni-

nil in pozabil na obljube, s katerimi se je zavezal Nemcem. Dela za spravo avstrijskih narodov. Zato agitira za takozvano koncentracijsko ministrstvo. Vsak narod naj bi imel namreč po nekaj ministrov v ministrskem svetu. Se že pogaja o tem s poslanci. A ni pravega odmeva. Nemci so še premalo dozoreli za spravo, Slovani pa ne zaupajo. Zahtevajo, naj vlada prej izpolni njihove zahteve, ki so izražene v majniških deklaracijah. Videti je, da vlada ne bo mogla več slepomišiti.

Glede državnega zbora so Nemci mnenja, naj se za nekaj časa preloži, da se položaj nekoliko umiri. Drugi zahtevajo, naj se snide 1. oktobra, kot je bilo določeno. Kakor kaže, bo za davke malo zanimanja. Govorili bodo o miru, o dogodkih na Balkanu, Hussarek bo »razložil« tudi jugoslovansko vprašanje, naši poslanci pa bodo dali primeren odgovor Tiszi in vsem, ki so si ga izvolili za apostola. Stojimo pred velikimi odločitvami!

Bolgarija na križevem potu.

Bolgarija deli usodo Rusije, mi prejšnjo usodo entente, ki smo zgubili Bolgarijo, kakor pred letom ententa Rusijo.

Bolgarija je omagala. Ljudstvo že sedmo leto trpi vojskino pomanjkanje, vojaštvo ravno toliko let vojskine grozote. Zato je vojaštvo sito vojske do grla, vrh tega nima hrane, obleke, morda tudi ne orožja. Tako je zadostoval en udarec in vsa bolgarska armada razpada.

Kriva je tega tudi politika. Bolgarski narod je v tej vojski razdeljen na dve strani. Eni drže z Nemčijo in Avstrijo, a drugi, zlasti ljudstvo, se nagibajo v svojih srcih k ententi. Njim ne gre v glavo, da bi se bojevali skupaj z nekdanjimi smrtnimi sovražniki, s Turki. Zato se ti tudi nikdar niso z veseljem bojevali zoper entento. Sedaj so se ji takorekoč vdali.

Ravno ta politika je tudi vzrok, da nastane v Bolgariji domača vojska. Ministrski predsednik Malinov je v soglasju z večino strank prosil svoje sovražnike za mir, druga stran je proti temu in menda tudi vrhovno vojaško poveljstvo. Tako se lahko vname med obema strankama boj, ki kralju lahko izpodnese prestol, Bolgarijo pa lahko pripelje do tega, da jo bodo zasedli ali naši ali pa ententa.

Za nas ima odpad Bolgarije premnogo posledic. Zveza s Turčijo in zaeno z Azijo je pretrgana, naš vpliv v Albaniji je izgubljen, pridobitve v Srbiji in Črnigori so v nevarnosti; Rumunija je v svoji jezi do nas okrepljena! Upamo, da za težkimi dnevi pridejo solčni dnevi — miru!

Svetovna vojska.

Vojna s krvjo riše bodočo obliko Evrope, v bližnji daljavi se kaže svetovni mir. Bolgarski vojak je odložil orožje in se vrača na svoj dom k svojem delu. Nepregleden je še pomen te odločitve Bolgarije, a da nas je to približalo miru, je gotovo. Med Bolgari in antanto se vrše sicer le še pogajanja, toda z Bolgari je račun jasen, črtamo jih iz vrst naših zavznikov. Francoske, angleške, srbske in grške čete prodirajo dalje, bližajo se glavnemu mestu Sofiji, Skoplju in Kistendilu. Del bolgarskih čet se je skupno z našimi in nemškimi umaknil v albanske gore, kamor pa prodirajo že tudi laške čete. Umiku macedonske črte bo

po mnenju vojaških kritikov sledil tudi umik naše fronte v Albanijo. Na Balkanu se je pričela, na Balkanu se bo odločila svetovna vojna. — V Palestini nadaljuje Anglež svojo ofenzivo, dosegel je velike uspehe. Turke je potisnil od morja, sedaj se bijejo ob tiberijskem jezeru. Za hrbtno turške armade pa vstaja nov sovražnik — uporni Arabci, — cilj angleške ofenzive je posest Arabije, potem imajo v rokah vse turške province: Palestino, Sirijo ter Arabijo, Mezopotamijo. Turku ostanejo le še province v Mali Aziji. Tako izgubimo dva zvesta zaveznika, ki sta skozi 3 leta stala ob naši strani in nam pomagala odbijati napade naših sovražnikov. — Na francoskem bojišču divja bitka na štirih krajih, na belgijski fronti je napadel Anglež v Belgiji in prodrl celo do artijesijskih postojank. Najhujši boj divja za mesti Cambrai in St. Quentin, kjer hoče Anglež na vsak način prodreti; 16 divizij je postavil na fronto 20 km. Med rekama Ailette in Aisne je potisnil Francoz Nemce proti mestu Laon, v Champagni pred Verdunom in Reimsom ni dosegel nobenih posebnih uspehov, zasedel je pač nekaj krajev, a popolnega uspeha le ni imel. Večjo srečo je imel Amerikaneč severno od Verduna med argonskim hribovjem in reko Maas, kjer se Nemci umikajo proti Sedanu.

Hindenburgova črta stoji še trdno, prodri-li so jo sicer sovražniki na par mestih, a v splošnem je nedotaknjena. Ob tej črti se odloča usoda Nemčije.

Na italijanskem bojišču ni bilo večjih bojev. Lah, zvest sam sebi, čaka, da odpošlje Avstrijo čete na albansko bojišče, da potem navalijo na oslabiljeno fronto. A doživeti zna za svoj pohlep razočaranje.

O Rusiji ni nobenih poročil, vsa pozornost sveta je obrnjena na francosko in balkansko bojišče, kjer se odloča tudi o usodi Rusije.

Tedenske novice.

Drobne politične vesti.

Sami načrti. Načrte glede rešitve jugoslovanske države dela avstrijska vlada, mažarski ministri, in sedaj se poroča, da so tudi v Ameriki imeli dva tedna dolgo konferenco, ki se je pečala s Čehi, Poljaki in Jugoslovani. Naš načrt je pa majniška deklaracija in pri tem bo končno obstalo, zakaj o usodi naroda more odločevati le narod sam.

Zakaj se tako trga za Bosno? Mažari bi jo radi imeli, Nemci se potegujejo zanjo. Zakaj? Bosna ima poltretji milijon jehov gozdov, leta 1916 je izkopal 10 milijonov centov rjavega premoga, železa skoro dva milijona stotov, velike množine mangana, svinca, bakra itd. Odtod tako velika ljubezen. Kdo ima pa resnično pravico do Bosne, to vsi vemo, in ta pravica bo tudi obveljala.

Naredni davek pobirati je vlada Čehom prepovedala. Sploh opazamo, da vlada vse stori, da si pridobi naklonjenost Slovanov.

Napačen račun. Nemški podkancler Payer je priznal, da so se glede uspeha pomorskih čolnov nemški vojskovodje zelo zmotili. In res pada število potopljenih ladij kar očitno. V juniju letošnjega leta je bilo potopljenih 600.000 ton ladijskega prostora, v juliju 500.000 ton, v avgustu le še 420.000 ton.

Nemški državni govore. Avstrijska mirovna ponudba je padla žalobno v vodo, ententine ofenzive niso še prenehale, temveč se krepijo tudi na drugih frontah, posebno na balkanski in palestinski. Vse

to seveda ne more pomirjevalno vplivati na narode osrednjih velesil, posebno ne na Nemčijo, ki je pri tem najbolj prizadeta. Zato so nemški državniki v pomiritev ljudstva povedali svoje mnenje o sedanjem položaju. Govoril je državni kancler grof Hertling, ki je ponavljal, da Nemčija ni imela nikdar namena, prisvojiti si francosko in belgijsko zemljo, da je položaj na bojišču resen, nikakor pa ne obupen, da je bilo l. 1916. veliko huje in potem je govoril o zvezi narodov, ki naj se napravi po vojski. Zelo čudno pa so zveneze njegove besede o enakopravnosti in obrambi malih narodov, ko vendar cel svet ve, kako je s Poljaki v Nemčiji in Slovani v Avstriji. Dokler ne bo resnične odkritosrčnosti, taki govori ne bodo veliko pomagali. — Vojni minister ni prišel k seji, zato je govoril namesto njega neki general, ki je opisaval in opravičeval umike na zahodni fronti. — Tudi državnega tajnika ni bilo pri seji, namesto njega je povdarjal podkancler Payer, da so Nemci z brestitovskim mirom čisto zadovoljni, češ, da bodo male obrobne države lahko branile Nemce pred vpadi od vzhoda. Zastopniki vseh večjih nemških strank so izjavili, da so govori zelo klavrnji in nezadostni in nikakor ne morejo ljudstva pomiriti.

Krščansko socialno stranko so ustanovili na Ogrskem s tem, da sta se spojili katoliška ljudska stranka in krščansko socialna zveza.

Domneve novice.

Častni član občine Krka na Dolenjskem je postal presvitli knezoškof dr. A. B. Jeglič.

Za prednico učilniškega samostana v Škofji Loki je bila izvoljena preč. g. M. Veronika Poljanec.

Na državni gimnaziji v Novem mestu je letos 194 dijakov in 23 dijakin.

Mladikovski Klaverjev kolečar za leto 1919 je izšel. Naroča se pri Družbi sv. Petra Klaverja v Ljubljani. Pred škofijo 8, in stane 80 v.

Zlato poroko sta obhajala v Glinah pri Dravljah, Oven Franc, star 73 let, in njegova žena Marija v 76. letu starosti. Reško slovesnost je povečalo gasilno društvo, katerega član je zlatoporočenec, in ki je za zastavo sprejelo jubilara k oltarju. Zlato poroko je izvršil nekač novomeški g. Oven Jožef. Bog ohrani zlatoporočenca še mnogo let!

Razstava slovenskih narodnih ročnih del in noš se odprvi v nedeljo dne 6. oktobra v Ljubljani. Razstava bo obsegala samo pristna slovenska narodna ročna dela in različne slovenske narodne noše. Predvsem zbira razstavniki odbor lepo vezene noše, avbe, pasove, rute, zavijače, v narodnih motivih vezene prtičke, brisače, rjuhe in dr. Jako dobrodošel bi mu bil irhast, z značilnimi živimi rožami pečat kozuh. Slovenke naj blagovolijo velikodušno pomagati, da se zbera najkarakterističnejša narodna dela, da pokažemo, kaj imamo svojega. Odbor bo strogo pazil na vse posojeno blago, ki se vrne povsem nepoškodovano. Razstavniki predmeti se srečujemo v »Mladiki« na Bleiweisovi cesti v Ljubljani.

Svarilo. Ker se radi nepoznanja zakonskih kazenskih dolžb večkrat podpirajo dezertirji na ta ali oni način, zlasti jih prikrivajo, se občestvo opozarja, da je tako podpiranje hudodelstvo po § 220. kaz. zakona in da ima za posledico ječo od 6 mesecev do 1 leta, pri obtežilih okolištinah na točko ječo od 1 do 5 let. Vsako podpiranje onih vojakov pa, ki si na svojo roko podaljšajo vojaški dopust, ali na oseb, ki so se samolastno odstranile od svojih vojaških krdel, bodo v bodoče brezobzirno kaznovali na merozločinah zakonih politične, odnose policijske oblasti. Da se onemogoči hudodelstva, kot tatvine, ropi itd., katere so izvršili v zadnjem času zlasti pogo-

sto dezertirji, se občestvo v lastno korist pozivlja, da krepko podpira oblasti pri izsleditvi dezertirjev in drugih sumljivih oseb, ki se potepajo okoli v vojaških uniformah, in jih brez vsakega ozira prijavijo.

Umrl je dne 26. septembra v Novem mestu kanonik Matija Brzar.

Umrl je dne 24. septembra Ivan Muha iz Brezovice (Istra), po dolgi bolezn, ki si jo je nakopal na Sv. Gori ob deseti roški bitki. Služil je cesarja 43 mesecev.

Umrl je v ruskem ujetništvu 23 letni Vin-ko Koželj iz Spodnjih Gorij, N. v m. p.l.

»Orel« v Trbovljah priredi v nedeljo, dne 13. oktobra, slavnost, pri kateri se bo blagoslovila orlovska zastava, popoldan pa se bo vršila javna telovadba z moreško. Dopoldar se začne slavnost ob 10. uri, popoldan pa ob 2. uri. Oddeljeni gostje naj pravočasno na znanijo svoj prihod, da se bo preskrbel hrana.

Strela je udarila dne 24. t. m. ob pol 1. ur ponoči v skedenj posestnika Lovrenca Korbiča, vulgo Mohel v Zbiljah št. 19 nad Medvodami. Ogenj je uničil celo gospodarsko poslopje: skedenj, šupo, tik hiše stoječ dvojen kozolec, hlev in hišo. Ostala je nepoškodovana le spodnja soba s pohištvo in klet.

Ogenj je dne 25. septembra uničil gospodarsko poslopje posestnika in gostilničarja Ivana Dermastije na Ježicah. Zgorelo je tudi veliko mrve, slame, stelje in poljedelskega orodja.

700 kosov perutnine so odnesli razni dihurji veliki in mali (morda tudi krščeni) v vas Zagorje na Krasu.

Tatvina. Posestniku Antonu Gravišek v Brišah so odnesli tatovi 2 moški obleki, 2 para čevljev, 2 klobuka, 2 srebrni žepni uri, 2 verižici in 200 kron denarja.

Prošnja. Kdo izmed vračajočih se vojakov iz Rusije ve kaj o Ivanu Likar-ju, ki je bival v Sela Ekaterinovska, Samarska gubernija. Poroka naj se Františki Likar, Moers, Estr. 4, M.

Kdo ve kaj o Smolčiču Jožef, ki je bil ujet v guberniji Saratov. Menda se je že vrnil, pa domov ga ni. Sproči naj se Smolčič Mariji Hrastnik, št. 120, Spodnje Stajersko.

Razne vesti.

16.809 uradnikov in pomožnih moči ima v službi samo municijsko ministrstvo na Angleškem. Na Francoskem shajajo v istem ministrstvu z 2600 osebami. V raznih vojnih uradih je nastavljen na Angleškem čez 100.000 uradnikov. Angleži priznavajo, da bi deseti del teh lahko izvršil isto delo kot ga sedaj opravlja 100.000 uradnikov. — Sicer pa pri nas ni prav nič bolje.

Statistična komisija, ki se bavi natančno s številom ljudi v Avstriji, je dovršila sedaj svoje delo šele za leto 1913. Kar nas posebno zanima, je to, da je bilo število porok v letu 1913 na Kranjskem najmanjše: na vsakih 1000 prebivalcev dobite 5 zakonov (5.38). Sploh število porok in rojstev ne glede na vojsko stalno pada, kar ni prav nič razveseljivo dejstvo. Brez dvoma je največji vzrok — če ne gledamo na vojne razmere, ki bodo itak kmalu prenehale — vedno večje pomanjkanje čuta za pravost, strah pred zakonskimi dolžnostmi. So ljudje, ki bi radi samo uživali, a da bi nase prevzeli tudi dolžnosti in bremena, tega se boje. Naši ljudje naj bi se pa zavedali, da s tem ne le silno škodujejo svojem narodu, temveč predvsem tudi samemu sebi, ker sama naslaja na eni strani, na drugi pa izostaja dolžnosti mora človeka privedi do duševnega in navadno tudi do telesnega poluma.

Vojaške oprostitve ustavišene. Nemški list »Zeit« poroča, da je vojno ministrstvo vse nadaljne oprostitve od vojaške službe ustavilo. Ta odredba naj stopi takoj v veljavo. Koliko je na tem resnice, nam ni znano.

Koliko je vreden naš dolar. »Videnske Ilustrovane Noviny« pripovedujejo to-le: V neki restavraciji v Curihi je obedoval neki avstrijski dostojanstvenik. Natakali mu je računal obed 280 kron in vprašal, ali bo plačal račun v papirju? Dostojanstvenik mu pomoli deset kron v zlatu. »Prosim, to je pa druga stvar,« pravi natakali in napiše drug račun, vzame dvajset kron v zlatu in vrne avstrijski

skemu gostu 78 kron v papirju. Nekemu drugemu avstrijskemu gospodu se je pripetilo še nekaj lepšega. Ko se je v Bernu v gostilni dobro najedel, so mu počile naramnice. Stopi v prodajalno, da si kupi nove. Veljale so 96 centimov. Da avstrijsko krono v srebru. Na svoje veliko začudenje je dobil nazaj 4 centime in eno krono v papirju. (Kadoveden sem, ali plačuje Sustersič v zlatu ali papirju? Stavec.)

Koliko letal imajo naši sovražniki? Neki nemški list poroča, da imajo naši sovražniki toliko letal, da pride na eno nemško letalo 36 sovražnih.

Dopisi.

Iz Tržiča. Fantje in moške, ki so bili ujeti več mesecev v Rusiji, se polagoma vračajo v največje veselje svojcev. Marsikoga še pogrešamo. Izvedelo se je, da je utonil že l. 1915. pri Sv. Ani rojeni Franc Sitar, čevljar. Zapušča vdovo z otrokom v Tržiču. — V Donavi je utonil četovodja Ignacij Kalisnik. Umiral se je in pri tem ga je zadel mrtvoud. — Minoli teden je umrl v bolnici Liskow na Češkem posestnik Franc Erloš od Sv. Ane. Številno žrtev, ki jih zahteva vojna, je vedno večje. Doma pa pomanjkanje živih vseh vrst, lačni otroci in nezasišena draginja. — Na prošnjo g. župnika sta se zglasila pri deželni vladi gg. poslanca dr. Gregorič in Gostičar in zahtevala večjo količino moke za trg. Deželna vlada je obljubila polno kvoto. Bomo videli, če ne bo ostalo samo pri obljubi.

Iz Zatičine. Ker »Domoljub« iz Zatičine ne prinese nikdar nobenega poročila, bi kdo mislil, da se nam prav dobro godi. Da, da, prav dobro! Lansko leto smo bili celo leto brez petroleja. Pozno v jeseni pa nam naznanijo, da mora imeti vsakdo karto za petrolej. In je bilo določeno: nadučitelj iz St. Vida bo delil karte, petrolej pa bomo dobili pri Rojcu, vsaka družina četrta litra. Pa so prišli ljudje zgodaj jutraj, da bi preje odpravili, pa so mnogi čakali cel dan, zvečer pa še praznih rok šli domov. Letos so nas pa osrečili s kartami na tobak. In kako so nas razdelili po trafikah! Celega pol dneva hodi mimo štirih ali petih trafik v tebi določeno trafiko, da dobiš tam en zavitek tobaka ali česa. Ali res gospodje mislijo, da imamo mi toliko časa in podplatov?

Sodražica. Ker naš župan s svojimi 8 pristaji našo Sodražico vedno v tako luč postavljajo, v kakršni nečemo biti, smo ponovno izjavili, da se on s svojim štabom, ki je pa brez kompanije, zelo moti. Ker naši somišljeniki ne dobijo pravice v občinskem zastopu, smo naredili korak sami, s katerim kažemo jasno celemu svetu pravo sliko našega ljudstva v veliki večini. Poslali smo prevz. g. knezoškofu pismo z zagotovilom neomajne zvestobe, globoke vdanosti in hvalečnosti. Pismo je podpisalo: 4 občinski svetovalci, 10 obč. odbornikov, 2 namestnika, 350 mož in 581 žena. Tako je mišljenje večine našega občinskega odbora in tako je srce našega ljudstva. — Dne 22. septembra smo pa imeli sestanek, ki je bil namenjen organiziranju krajevnega odbora S. L. S. in gospodarskim pomenkom. Udeležba je bila izredno velika. Poročala sta državni poslanec dr. Pogačnik in deželni poslanec g. Skuli. Ob živahnem zanimanju in glasnem pritrevanju vseh navzočih. Pomenili smo se glede usnja, sena, obleke i. dr. G. Skulju kot poslancu okraja se je izrekla soglasna zahvala za požrtvovalno delo in zaupanje. Izvolil se je krajevni odbor, v katerem so zastopane vse vasi. Sestanek je zopet zbral pristaje S. L. S. cele občine, nas izredno poživljal, saj je v veliki večini občina ostala trdno zvesta S. L. S. Zadnji vihar je odlomil res nekaj vej, a deblo in korenina sta ostala močna in trdna ter že na novo poganjata veselo mladike; vrnil se bodo pa i. prejšnji, kar je skupna želja.

Iz kočevskega okraja. Kar ste mi naročili na sestankih, se je izročilo deželni vladi. Glede sena se je ponovno se povedalo, da mnoge občine ne zmorejo predpisane množine, glede obleke in zoraževne komisije se je od strani vlade obljubilo delati na to, da se napravi več

komisij, da ne bo treba hoditi po 8 ur daleč kot doslej. Zeleti bi bilo več komisij in več obleke. — Glede usnja se bo zadeva obravnavala v državnem zboru, ker doslej so bili deželni usnja po znižani ceni le čevljarji, to mora biti drugače. Glede podpor se je povedalo, da tako, kakor se dela v Kočevju, se ne dela nikjer drugje. Cesto tako malenkostne zneske, da je naravnost smešno (10 vin., 15 vin. dnevno) in pa skoro nikjer cela podpora. Splošno je od nas največ pritožb glede podpor že od začetka vojske in po pravici. — Glede živine je danes ukaz vlade, da se edina krava ne jemlje; pa tudi to se je dogodilo v že itak revnem Loškem potoku, kar se je pa v zadnjem trenutku preprečilo. Videti je, da ima deželna vlada dobro voljo glede znižanja sena in dobave živine, a Dunaj je neizprosna.

Gospodarski del.

Kmetijski dohodki in dohodnina

Že v 5. številki tega letnika smo svojim cenjenim bralcem podali nekoliko navodil, kako se sestavljajo napovedi za dohodninski davek. Ker še vedno dobivamo razna vprašanja o dohodninskem davku, hočemo o tem davku podati še nekatera pojasnila.

Kakor je bilo računati, so davčna oblastva vedno več kmetov privzela v krog tistih oseb, ki plačujejo dohodnino. Žalobno še vedno velja postavna določba, da mora plačevati dohodnino vsak, čigar čisti dohodki znašajo na leto več nego 1600 K. Pri sedanjih manjvrednostih denarja je ta vsota kmalu dosežena; zato pa morajo dohodnino plačevati osebe, ki pred vojno izdaleka niso bile podvržene temu davku in bi tudi sedaj ne mogle biti, če bi se meja za dohodnino premaknila za toliko navzgor, kolikor je pripisovati večje dohodke zmanjšani vrednosti denarja. Ker se to še ni zgodilo, opozarjamo zlasti kmetovalce, da svoje napovedi o dohodnini sestavljajo prav vestno in natančno, da morejo uveljaviti pri svojih dohodkih tudi vse odbitke, ki se postavno morejo odšteti od dohodkov.

Kakor hitro dobim poziv za napoved dohodnine, ne smem odlašati, da ne zamudim 14dnevnega roka, v katerem mi je možno vložiti napoved. Če bi zamudil ta čas brez posebno tehtnega vzroka, sme davčna oblast in cenilna komisija določiti dohodke, kakor je o njih sama poizvedela, ne da bi se dalje brigala, kaj jima napovem. Drugače je stvar, če sem pri vojakih in nimam nobenega pooblaščenega zastopnika. V takem slučaju smem napoved vložiti po 14dnevem roku, ne da bi to imelo kake škodljive posledice za davkoplačevalca.

Napoved moram napraviti na tiskovino, ki jo mi pošlje davčna oblast, ker bi sicer ne bila veljavna. Izpolniti moram na prvi strani zgornje razpredelke: Ime in poklic, bivališče in stanovanje ter navesti dohodke pod razpredelkom: letni znesek kron, in sicer po vrsti, kakor jih imam. Najprej bom navedel dohodke iz zemljiške in gozdne posesti, nato dohodke iz poslopij, iz obrtov, iz službe, glavniške imovine (kapitala) in morebitne druge dohodke, vse, kakor kaže tiskovina, ki jo pošlje davčna oblast v izpolnitev.

Katere dohodke naj navedemo pri zemljiških? Tukaj moramo pred vsem opozoriti na ministrski odlok z dne 31. januarja 1918, št. 68.618, ki govori o tem, kdaj je skupilo za prodano živino podvrženo dohodnini. Ako sem prodal živino, ki spada k takozvanemu »fundus instructus« kmetije, ki je torej potrebna, če se hoče kmetija voditi še v dosedanjem obsegu, potem skupila za tako živino niso podvržena davku. Drugače pa je, če prodam pitanca, ki sem ga redil zato, da ga prodam, ali če prodam junca, telico ali tele. Tudi taka skupila so podvržena dohodnini, toda z veliko izjemo pri mladi živini, da se ne smejo obdačiti tedaj, če smo mlado živino morali prodati v vojni, čeprav smo jo redili za kmetijsko delo ali za plemo. Z dohodnino v letošnjem letu (1918) se obdačujejo tisti dohodki, ki smo jih prejeli v letu 1917. Ker je bilo leta 1917. pa že večinoma porabljena živina, ki si jo je kmet hotel obdržati za delo ali za plemo in jo je le odstopil deželnemu mestu za dobavo klavne živine, ker je to moral storiti, menda davčne komisije ne bodo skušale obdačiti dohodkov, ki v smislu omenjenega ministrskega odloka niso podvrženi davku. Če sem prodal prešiče, kostrune ali kozle, pa moram napovedati vso kupnino. Napovedati mi je nadalje poljske pridelke, ki sem jih oddal zavodu za promet žita v vojni ali pa drugam prodal. Najboljše je, če naštejemo na 3. strani napovedi, za koliko sem prodal pšenice, rži, ječmena, prosa, ovs, krompirja, repe in korenja, fižola itd. Istotako moram navesti, koliko so mi vrgla jabolka ali mošt, če sem ga naredil iz jabolk. Če sem prodal kaj sena ali slame, moram navesti, za koliko. Davku podvrženo je tudi skupilo za les in drva in skupilo za prodano mleko.

Po navadi se misli, da je davku podvrženo samo skupilo za prodane pridelke in prireje, kakor smo navedli v prejšnjem odstavku. Toda postava pravi, da se mora obdačiti tudi to, kar davkoplačevalec iz kmetijstva ali obrta porabi sam zase ali za svojo rodbino (ženo, otroke, vnuke) ter za posle, ki so samo za domačo potrebo. Drugače je pa z rodbinskimi člani in posli, ki se rabijo stalno pri kmetijstvu ali obrtu; stroški za take osebe se odbijajo od dohodkov. K raznim skupilom za živino, mleko, žito, drva itd. bom moral torej v napovedi med dohodke še prišteti vrednost domačih pridelkov, ki sem jih porabil zase in za svojo rodbino, kolikor ne dela stalno pri kmetijstvu.

Ko sem tako naštel svoje dohodke, prečrtačim tudi stroške, ki sem jih imel pri svojem kmetijstvu. Kakor se dohodki morajo nastaviti s tistimi cenami, kakršne so imeli lansko leto, tako tudi pri stroških moramo vpoštevati razmere lanskega leta. Popravila poslopij in gospodarskega orodja ter nadomestila za pokvarjeno posodo in orodje bomo ocenili tako, kakor smo v resnici morali plačati leta 1917. Med stroške bomo dalje postavili, zavarovalnino za zavarovanje gospodarskih poslopij in zoper trčo, zemljiški davek z dokladi, biro v denarju, nakup semen in umetnih

gnojil, otrob, preš, klaje itd., razsvetljava gospodarskih poslopij, mezdno poslom v denarju, mezdo najetim delavcem ob košnji in žetvi itd., pijačo, sladkor, kavo in druge ne doma pridelane potrebščine za posle, dninarje, najemnike in domače ljudi, ki delajo redno pri kmetijstvu. Če sem redil prešiče, bom med stroški tudi navedel ceno, za katero sem kupil mlade puijske. Seveda bi se lahko med stroške prišteli tudi vsi domači pridelki ali izdelki, ki smo jih porabili za družinske ude, ki stalno delajo pri kmetijstvu, ter za posle in delavce. Ker pa med dohodki nismo vpoštevali teh pridelkov, jih ne moremo odšteti na drugi strani med izdatki. Drugače bi pa bilo, če bi med dohodki navedli sploh vse, kar smo pridelali ali priredili, potem bi med izdatke tudi morali postaviti stroške za domače ljudi, ki delajo v kmetijstvu, in stroške za poljedelske posle, najemnike, dninarje itd.

Komur je bolj prilično, naj napravi svojo napoved tako, da napove vrednost vseh kmetijskih pridelkov in vse prireje, odbije naj pa od tega vse stroške, ki jih je imel pri kmetijstvu, samo stroškov zase, svojo ženo in otroke, ki ne delajo v kmetijstvu, ne more nihče od dohodkov odbiti.

Od dohodkov se tudi odšteje obraba gospodarskih poslopij (1 do 2 odstotka vrednosti).

Če ima kdo zemljišče v zakupu, mora napovedati čisto zakupnino.

Pod B napovedi na prvi strani nam je treba navesti najemno vrednost lastnega stanovanja (na leto). Če imamo kake gostače ali najemnike, navedli bomo tudi najemščino, ki smo jo prejeli leta 1917. Od najemščine bomo pa odšteli stroške za popravila pri poslopiju, ki je oddano v najem, zavarovanje hiše, za dimnikarja in pa odstotek obrabe poslopja (20 odstotkov hišnega davka). Hišno-najemni davek ali hišno najmarino lahko odbijemo že kar tu ali pa na drugi strani napovedi pod razpredelkom »neposredni davki«. Glede najemne vrednosti lastnega stanovanja moramo še pripomniti, da pri tem ne moremo še posebej odtegovati stroškov za popravila hiše, hišno-razrednega davka, zavarovalnine itd.

Kdor ima kak obrt (trgovino, gostilno, mlin, žago, lesno kupčijo, rokodelstvo itd.), mora izpolniti v napovedi razpredelek C. Med pojasnili na 3. strani napovedi naj pa navede podrobno, kako je preračunal davek. Tako naj pri trgovini navede med dohodki: skupilo za prodano blago in vrednost zaloge koncem leta 1917; od tega zneska naj pa odšteje: vrednost blaga začetkom leta 1917, izdatki za kupljeno blago, plača in hrana pomočnikom in vajencem, stroški za poprave v prodajalni, snajenje in razsvetljava, odpis dvomljivih terjatev, pridobinski davek, prispevke v bolniško blagajno in zavarovalnino za prodajalno, odpis vrednosti prodajalniške oprave. Razlika med dohodki in tako na drobno naštetimi izdatki je dobiček, ki naj se postavi kot dohodek iz C na prvi strani napovedi.

Pri glavninski imovini (E) naj se napovedo vse obresti, ki jih je kdo prejel, ali si jih dal pripisati k svoji hranilni vlogi, čeprav n. pr. pri hranilniških vlogah že hranilnice in posojilnice plačujejo rentni davek.

Napoved bi se na primer tako-le glasila:

(1. stran.)

Dežela: Kranjska. Cenilni okraj: Radovljica.
Politični okraj: Radovljica. Občina: Bled.

Napoved za dohodnino.

Davčno leto 1918.

Ime in poklic: Ciril Kapus, posestnik.

Pripadnik hišnega gospodarstva: — — —

Domovališče in stanovanje (1. januarja davčnega leta): Mlino št. 123.

Dohodki.

	Letni znesek v kronah
A. Iz zemljiške in gozdne posesti	3120
B. Iz poslopij	80
C. Iz samostojnih podjetij in opravil	—
D. Iz službenih in mezdnih prejemkov	—
E. Iz glavniske imovine	200
F. Drugačni dohodki	—
Skupaj	3400

(2. stran.)

Odbitki.

ki se še niso vpoštevali na prvi strani napovedi pri preračunu dohodkov pod A—F

	v kronah
1. Neposredni davki razen dohodnine	—
2. Dolžne obresti	24
3. Odplačila glavnice	—
4. Trajačja bremena	—
5. Prispevki za bolniške blagajnice	—
6. Zavarovalne premije za vse vrste zavarovanj	—
7. Premija za zavarovanje življenja	48
Skupaj	72

Vsi dohodki (kakor na 1. strani) K 3400
Odbitki (kakor na 2. strani) » 72

Ostane čisti dohodek K 3328

Dohodki pripadnikov gospodarstva, ki se po § 157, zak. ne prištevajo dohodkom gospodarstva K —
Dohodniki ne podvrženi dohodek » —

Okolnosti, ki bi upravičevale znižanje davčnega postavka po §§ 173. in 174.

Imam 3 otroke, ki obiskujejo ljudsko šolo na Bledu. Letu 1917. sem bil 6 mesecev pri vojakih; bil ranjen in superarbitriran. Pri vojakih sem imel stroškov čez 800 kron, ki so se vzeli iz mojega gospodarstva.

Okolnosti, ki so merodajne za odmero, odpadek ali morebitno znižanje 15 odstotnega, oziroma 10 odstotnega poviška za manj obtežena gospodarstva po § 172a.

S tem zatrjujem, da sem storil sprednje navedbe in sledeča pojasnila po najboljši vednosti in vesti.

Na Bledu, dne 10. oktobra 1918.

Ciril Kapus l. r.

(3. stran.)

Obresti za dolgove, zneski za vračanje glavnice in bremen.

Dolg župnišču na Bledu za ustanovne maše: —
— 400 K po 6% = 24 K.

Pojasnila in preračuni dohodkov, oziroma odbitkov.

K A.) Dobhodki leta 1917:

Prodaj sem:	pšenice	za 1260 K
	rži	210 »
	ječmena	— »
	prosa	620 »
	ovsa	— »
	krompirja	300 »
	repe in korenja	850 »
	fižola	— »
	1 pitanega vola	1721 »
	2 teleti	655 »
	2 prašiča	870 »
	sena (30 stotov)	690 »
	drva in lesa	— »
	piščeta in jajca	80 »
	mleka (2 l na dan po 30 v)	219 »

Porabil sem zase, za svojo ženo in svoje 3 otroke, ki ne delajo pri kmetijstvu, domačih pridelkov (vštevši drva) v vrednosti 1750 »

skupaj dohodki 9225 K

proč stroški 6105 »

ostane 3120 K

kakor napovedano na prvi strani.

Stroški leta 1917:

1 odstotek obrabe gospodarskih poslopij v vrednosti 10.000 K	100 K
popravila poslopij in gospodarskega orodja	322 »
zavarovalnine za zavarovanje gospodarskih poslopij in zoper točo	82 »
zemljiški davek s dokladami	207 »
bira v denarju	33 »
nakup semen in umetnega gnojila	350 »
kupljeni otrobi, preše in nekaj kupljene klaje za živino in prešice	430 »
razsvetljava gospodarskih poslopij	45 »
hlapev in deklj v denarju	666 »
mezda najetim delavcem ob košnji, žetvi itd.	960 »
nakup pijače, sladkorja, kave in drugih doma ne pridelanih potrebščin za hlapca in dekla, najemnike ter hčerko, ki dela redno zri kmetijstvu	1440 »
kupil 3 mlade puijske	210 »
» 1 junca	1260 »
skupaj stroški	6105 K

K B.) Vrednost mojega stanovanja na Mlinem.

K E.) V ljubljanski mestni hranilnici naložena očetova dedščina moje soproge v znesku 5000 K po 4% = 200 K.

K odbitku na 2. strani:

K 1. Davke sem že odštél na 1. strani pri dohodkih.

K 7. zavarovan sem sam pri zavarovalnici (se pove imé) št. 92.892 za 2000 K.

(Prihodnji konec.)

O novih davkih.

Vojni stroški so znašali v začetku vojne po 8 do 9 milijonov kron na mesec, sedaj znašajo že skoro 3 milijarde mesečno. Dve tretjini nosi Avstrija, eno Madžari. V državnem proračunu, ki ga je letošnje poletje sprejel državni zbor, je ostalo nepokritih 1900 milijonov kron, pa pravijo, da se je finančnemu ministru brzkone veliko prerožnato videlo. Zoper neprestano izdajanje novega papirnatega denarja, ki je že presegel 25 milijard, se vedno huje zabavlja, zato je vlada prišla

z novimi davčnimi predlogami, ki se že razpravljajo v finančnem odseku.

Gre za same neposredne ali indirektno davke, ki jih hoče vlada na novo vpeljati, to je davke, ki jih davkoplačevalci plačujejo ne naravnost davčnemu uradu, ampak hinavsko

skrite v zvišanih cenah.

Pri neposrednih davkih se v strokovnjakih krogi vedno poudarja očitek, da vse premalo morejo vpoštevati pravo davčno moč, da niso socialno pravični. To se kaže tudi pri sedaj predlaganih davkih: vinskem davku, davku na šumeča in kipeča vina, davku na premož in sladkornem davku.

Prvi se je obravnaval vinski davek. Naši poslanci so povedali, da bo z njim zadet naš kmet. Kolikor je bilo mogoče, smo omilili najtrše določbe.

Najhujše bosta zadela revnejše sloje

davek na premož

in sladkor. Davek na premož je predlagan po nemškem vzorcu. Nemčija je že 8. aprila lansko leto sklenila davek na premož, ki se od 1. avgusta 1917 že plačuje, in znaša, kakor je tudi pri nas predlagano, 20 odstotkov premožne vrednosti v času nastopa davčne dolžnosti. — Strokovnjaki so že lansko leto očitali naši vladi, zakaj ne vpelje takoj za Nemčijo davka na premož, češ da plačujemo na ta način tudi mi nemški davek na premož, ker se ta ne vrne pri izvozu premoža. Drugače so bili proti davku na premož vedno važni razlogi. Premož je eno najvažnejših industrijskih sredstev, vsaka industrija ga potrebuje, davek nanj bo podražil vse različne industrijske izdelke in bo zadal obširne sloje. Zanj govori samo dejstvo, da ga je Nemčija že prej vpeljala, in ker premož deloma uvažamo iz Nemčije, moramo ta davek itak plačevati.

Sladkorni davek

hoče vlada zvišati pri sladkorju iz sladkorne pese od 38 K na 54 K, pri drugem sladkorju pa od 6 K na 10 K pri 100 kg. V zagovoru tega povišanja se sklicuje vlada na to, da se je poraba različnih živil, ki so podvržena užitniškemu davku, tako znižala, da je znašal užitniški davek leta 1913, na osebno 14 K 60 vin., leta 1916-17 pa brez davka na užgalice samo 13 K 60 vin. Socialno politično zagovarja vlada novi davek s tem, da itak država sama pomaga preskrbovati najrevnejše sloje s potrebnimi živili, in ker ta pomoč državo precej obremenja, je tudi davek na predmete splošne porabe upravičen. Nas ta zagovor ne more prepričati. Dohodki širokih slojev danes niso s tržnimi cenami v nikakem razmerju. Način državne pomoči, ki po eni strani deli miloščino, po drugi pobira davke od najrevnejših, je nezdrav in nesocialen. Trajno si je itak težko predstavljati državno gospodarsko uredbo, slonečo na državnih miloščinah. Če bo šlo tako naprej, bo prišla večina državljanov tako daleč, da z lastnimi gospodarskimi dohodki ne bo mogla izhniti, ter bo morala dobivati od države v-ljenjsko podpoto. Namesto da bi država

energično posegla med vojne dobičkarje, da bi se njihovi dobički socialno pravično razdelili, sama dovoljuje njihovemu delavstvu nekako miloščino, in s tem zopet opravičuje naganje novih davkov be-račem.

Naši ljudje bodo zadovoljni, ko bodo videli, da naši poslanci glasujejo proti novim davkom.

Gospodarska obvestila.

Direktna preskrba porabnikov s krompirjem. Deželna vlada je v namenu ustreči občni želji nepreskrbljenec s priložitvijo c. kr. urada za ljudsko prehrano dovolila dobavo krompirja kratkim potom, t. j. direktno dobavo nepreskrbljenec pri poljedelcih. Pri tem se je ravnati po sledečih navodilih: 1. Dobava se mora izvršiti le v mejah krajske dežele; 2. porabna letna množina do prihodnjega pridelka sme znašati za osebo največ 100 kg. 3. Dobavna dovoljenja se sme izdajati le pod pogojem, ako se porabnik odpove karti za krompir. 4. Prošnje za dobavno dovoljenja je vložiti v istem političnem okraju na politično oblast 1. instance (okrajno glavarstvo), prošnje za dobavo zunaj političnega okraja bivališča pa na žitni zavod za časa vojne v Ljubljani. Primer: Ako porabnik stanuje v litijem političnem okraju in hoče krompir kupiti v Smarntnem pri Litiji, mora vložiti prošnjo na c. kr. glavarstvo v Litiji; ako pa hoče isti porabnik, stanujoč v političnem okraju Litija, kupiti v Črnučah (pol. okraj ljubljanska okolica) krompir, mora vložiti prošnjo na žitni zavod v Ljubljani. Politična okrajna oblastva (v 1. slučaju) in žitni zavod (v 2. slučaju) izdajajo porabnikom transportna dovoljenja. 5. V prošnjah se mora navesti natančni naslov (ime, bivališče, hišna številka) producenta, t. j. poljedelca, pri katerem se namerava krompir kupiti, ker bi se sicer morale prošnje vrniti prosilec v svrhu dopolnitve, kar bi povzročalo le zamudo časa. 6. Da se olajša porabnikom hitra sestava prošnje, dobe stranke pri političnih oblastih, v Ljubljani pri mestnem magistratu, vzorce (formularje). 7. Rok za vložitev prošnje za dovoljenje direktne nabave krompirja v zgorajšnjem smislu se konča 2. novembra 1918. Podaljšanje tega roka se pod nobenim pogojem ne dovoli. Prošnje bi morale biti vložene na vsak način do tega časa; one prošnje pa, ki se oddajo na pošto do 2. novembra, se bodo še vpoštevale. — Producenti in konsumenti se pa posebno opozorilo, da se bo prekoračenje cen najstrožje kaznovalo. Najvišja cena za navaden krompir je določena pri množinah pod 100 kg na 36 vinarjev 1 kg, le pri rogljičarjih na 66 vinarjev 1 kg; pri množinah najmanj 100 kg in več 20 K za 1 meterski stot za navaden krompir; za rogljičarje pa 50 kron za 1 meterski stot. Pripomni se, da velja ta dobava krompirja samo za zasebna gospodinjstva, za stranke torej, ki imajo karte za krompir.

Deveto avstrijsko vojno posojilo bode v kratkem razpisano.

Prodaja špirita. Finančno ministrstvo je sklenilo dati 40 odstotkov špirita v prosti promet. Cena za hektoliter bo znašala 2400 kron namesto dosedanjih 2000 kron. Država bo dobila od tega 1900 kron, proizvajalec 500 kron. Za špirit, ki ne bo v prostem prometu, se bo ustanovila centrala.

Avstrijska krona zopet padla. Vслед uvoza zlata iz Rusije v Nemčijo se je znatno znižala nemška marka. Sedaj se pri odpošiljanju denarja v Nemčijo plača za 100 mark 176 naših kron.

Kaj dobimo iz Ukrajine. Med Ukrajino in osrednjimi silami se je sklenil nov gospodarski dogovor, po katerem dobijo osrednje velebitje 750.000 funtov konoplje, 300.000 surovih kož od velikih živali, 700.000 kož od malih živali, 250.000 pudov tobaka starega pridelka. Razume se, da bo bolji del tega dobila Nemčija.

Dovoz živine iz Ukrajine. Pogajanja za dobavo goveje živine iz Ukrajine so dala ta rezultat, da bo znašal dovoz 250.000 do 300.000 glav goveje živine. 20.000 do 25.000 glav go-

veje živine na mesec. Nemčija dobi 60 odstotkov, Avstrija-Ogrska pa 40 odstotkov. Vслед raznih obvez Avstrije do Nemčije pade delež za Avstrijo-Ogrsko na 25 odstotkov. Avstrija dobi 12 in pol odstotka, katere porabi izključno za armado. Po najnovejšem dogovoru z Ukrajino se ima uvoz mesečno zvišati na 50 tisoč komadov goveje živine. Na Avstrijo-Ogrsko bi odpadlo v tem slučaju 20.000 glav živine. Ukrajinskega mesa torej ne bomo jedli.

Vojaško pismo.

Pismo iz planinske kočice.

Vojni župnik M. S.

29. julija. Dva dni nisem prejel v roko pisanja. Od sobote večer sem imel štiri pridige in dva poučna govora za vojake. Zvečer pa nam zaigra naša godba, seveda tudi pri službi božji (36 mož), da pozabimo na križe in težave. Do 100 mojih fantov pristopi pri vsaki navadni sveti maši k sv. obhajilu.

Ko se je sonec nagnilo za smrekov gozd in se je nebo še z oblaki prevleklo, smo se začeli plaziti eden za drugim proti gozdu. — Tisti dve uri seveda nismo spali, ampak vsak po svoje molili. Večernice tisto nedeljo gotovo ni noben gospod na Kranjskem tako goreče in ponižno molil, kot jaz. In šlo je srečno. Opazovalec je gotovo mislil, da nas je poslal v krstvo deželo, in se ni več dal meniti.

Voznika, čakajočega v gozdu, sem vprašal, kateri tepec ga pošlje pri belem dnevu v toliko nevarnost. — Drugi dan sem srečno prišel k našim. In ko sem zvedel, da je cel polk srečno prišel na počitek, dasi je sovražnik močno obstreljeval pot, je bilo moje veselje še večje. Dva dni prej sem dobil na ravno tako nevarni poti pozdrav od strojne puške, pa vse je švigalo mimo. Človek se po takem dogodku počuti, kakor bi začel na novo živeti. In poln hvaležnosti je za neskončno božje usmiljenje in dobroto.

Najprej smo se krepko naspali. Jaz n. pr. šest noči nisem imel rednega in mirnega spanja. Potem hitimo sebe in obleko s posteljo (moja obstoji iz dveh odej (dek) in male blazinic) počisto skopat, osušiti in oprat. Po tem šele prav sladko zaspišmo. Nato pa sem priredil slovesno črno sv. mašo z molitvami za padle tovariše; godba je igrala resne žalnice. Udeležil se je ves polk, moštvo in častniki. Na sv. Jakoba dan zjutraj ob štirih se odpeljemo s samodreč (avto) naš vliji polkovnik, par častnikov, jaz in oddelek pionirjev daleč in visoko v gore proti vzhodu v postojanke, katere je branil naš polk lani pred oktobrom. Na ondotnem pokopališču, ki je še precej dobro ohranjeno, počiva nad 300 naših junakov. Pionirji so se lotili poprav in lepšanja; mi pa smo med tem šli dalje, peš, ker za samodreč ni bilo več pota (že do prvega cilja zijajo smrtonosni prepadi ob cesti) do pokopališča, kjer počivajo hrabri lovci 7, tudi našega bataljona. Naš polkovnik je bil prej njegov poveljnik. Pionirji so uredili tudi to pokopališče, mi pa smo med tem ogledali taber. 16 mesecev so bivali naši junaki v teh gerah, kjer ni drugega kot kamen. Vse drugo so morali znesti na ramah po skalah, ker potov ni bilo. In kake kočice so postavili in brloge (kaverne) in strelske järke v živo skalo izdolbili. Okolica se lahko imenuje železna planota, ker je kar posuta z celimi in razdrobljenimi granatami, minami itd. Lani junija so Lahi tu poskušali predreti bojno črto. Pet dni so držali že višino na levi, pa naši junaki se niso za ped umaknili, dasi so od treh strani dobivali ogenj. Opravili smo molitve za padle na obeh pokopališčih, katera so pionirji tudi močno ogradili z bodečo žico, voščili padlim tovarišem večni mir, dokler ne vstanemo vsi skupaj v večno slavo, in odšli smo proti domu. Precej niže doli na pokopališču velike bolnišnice počiva polkovni zdravnik Janko Praznik (10. julija 1917), ki je bil jako drag tovariš. Na njegov grob smo položili planinskih cvetic in opravili kratko molitvico za prezgodaj umrlega vrliga zdravnika-rojaka, po katerem gotovo še bridko žaluje mlada nevesta. Vsi trudni smo se zvečer srečno vrnili v taber v smrekovem gozdu.

»Vi, vi...!«

Piše Stanko Bor.

Korakali smo skozi vasi, v katerih je bilo par dni nastanjen vojaštvo. Mislim, da razum ljudi, mačk, psov in kakih nekoristnih in nadležnih domačih živali ni bilo v vasi živega bitja, tako so izkoristile čete, ki so bile tu nastanjene, ugodno priliko. Hlevi so bili prazni, svinjaki na stečaj odprti, kurniki izropani. Bledi in izmučeni obrazi žen in starcev, ki smo jih videli v hišah, so nas gledali topo in sovražno; na vprašanja, če imajo kaj jesti, niso odgovarjali, na zahtevo stotnijskih poveljnikov, ki so hoteli preskrbeti lačno množico, so nemo kazali na prazne hleve, odprte svinjake, izropane kurnike.

Naša stotinja je korakala zadnja, prvi so že zapuščali vasico, ko smo se naenkrat ustavili in se vsi kot na povelje ozirli proti nizki, ubožni bajti.

V bajti ali nekje v njeni neposredni bližini je zamukalo govedo.

»Ha!« so vzkliznili nekateri. »Pa pravijo, da nimajo ničesar več!« »Pa delajo obraze, kot da smo jim sneli kožo z živali!« »Po govedo, po govedo! Vojna je!«

Stotnijski poveljnik je odredil podčastnika in šest mož, da natančno preiščejo bajto in njeno okolico in na vsak način najdejo govedo.

Podčastnik se je bližal bajti, na pragu mu je zastopila dolga, suha žena pot.

»Kaj želite,«

»Govedo!«

»Kako govedo?«

»Tisto, ki je ravnokar zamukalo.«

»Kje je zamukalo?«

»Le ne delaj tako nevednega in začudenega obraza. Pri tebi, v tvoji bajti je zamukalo! Daj ga z lepa in za dobro plačilo, ti svetujem!«

»Kako govedo?«

»Nimam časa, se s teboj prerekati! Prostor, da preiščemo bajto!«

»Ali ljudje božji...« Uprla se je ob podboje in ni kazala volje, da se zlepa umakne.

»Noče zlepa?«

»Kaj hočete v moji bajti? Šestero otrok, sestradanih otrok...«

»Krava je, krava...« je kričal eden, ki je stopil k oknu, predrl papir, ki je bil prilepljen mesto šipe, in pogledal v sobo.

Žena je pobledele in se stresla.

»Vidiš! Prostor!«

»Edina krava... šest otrok... ničesar hrane!«

»Prostor!«

»Ne, ne!« Krčevito se je branila, s silo so jo morali odstraniti od podbojev. Ko so stopili v bajto, je kričala kot v obupu: »Ljudje, ljudje, ali nimate srca? Ali niste očetje?...«

V bajti se je oglasil mnogobrojen otročji jok, med jok je vpila žena pol izgovorjene, pretrgane besede, vedno bolj je vpila, glas je došel hripavo in obupno.

Na prag so stopili vojaki in vodili na vrvi suho kravo. Žena se je zagnala na podčastnika, mu iztrgala vrv.

»Kaj si blazna? Tudi mi moramo živeti! Dobro plačamo...«

Vojaki so ji iztrgali vrv in izpeljali kravo iz bajte.

»Ljudje, ljudje...« je vpila žena, stopicala po snegu, si pulila lase, lomila roke in jih sklepala kot v molitvi. »Usmiljenje, usmiljenje...«

Na pragu se je gnetlo par neodraslih, v cape oblečenih otročičev, vpili so eden čez drugega, jokali, pomagali materi, da je nastal prizor, da bi človek pobegnili, ali vsaj zaprli oči in si zamažili oči.

»Glejte jih!... Šestero jih je! Usmiljenje! Pomrjejo gladi...«

Stekla je za kravo in se znova pognala v podčastnika. Vojaki so jo pridržali.

»O, o! Kamen bi se me usmilil!... In vi imate doma otroke?... En Bog je nad nami.«

Zdelo se je, da je pobledele. Z vso silo se je zagnala v vojaške, blisk okoli sebe, na usta so ji udarile pene. Komaj, komaj so se je ubranili.

Tedaj je zapazila stotnijskega poveljnika

na konju. Stekla je k njemu, prišla konja za uzo.

»Glejte jih...« je sopihala in pokazala na otročiče. »Ali si upate pahniti jih v smrt od lakote?«

»Ali ženal! Mi moramo naprej, mi smo lačni, mi nimamo prilike vsak dan kupovati. Na potrdilo! Trikrat ti preplačajo to suho kravo, samo izkaži se! In nakupi vsega za otroke!« In ponujal ji je listek.

»Pri vaših otrokih, usmiljenje!«

»In kožo in drobovino in še kaj dobiš?« Stisnil ji je listek v roko, pomignil mesarju, zapovedal nadaljevanje pohoda.

»S tem naj nahranim deco?« je hripavo zavpila in dvignila listek.

V tem hipu je mesar udaril s sekuro kravo po glavi, da je padla na prva kolena.

Ko je žena to videla, se je prišla za glavo, stekla po snegu v krogu naokoli.

»U-u-u...« je ponavljala, da me je spreletavala zona. In pulila si je lase.

Otročiči na pragu so zagnali tak plač in vrišč, da se jih nisem upal pogledati.

Ko se je krava zvalila po snegu in je mesar potegnil nož, je žena naenkrat nehala tekati po snegu; zdelo se je, da se ji je zvrtilo po glavi, omahovala je.

»Celo bedro ji pustil!« je nekdo viknil mesarju.

Tedaj se je žena zganila in otresla omotice. Čudne poteze so ji zaigrale na suhem obrazu, skoro za glavo je vzrasla, stegnila kožene roke proti nam, stisnila pesti in siknila skozi zobe: »Vi, vi...!«

Izgovorila ni vsega. Zmečkala je papir v rokah, ga vrgla v sneg, se obrnila in odšla ponosnih korakov, visoko zravnana proti bajti.

Molče smo nadaljevali pohod.

Zdravstvo.

DROBTINE O ČREVESU IN NJEGOVH BOLEZNH.

3. Kako črevo najrajši oboli.

Črevesni katar očem ne nudi veliko. Sluznica je zatekla in nekoliko bolj zarudela, zatokle so črevesne žleze in lušč se najgornejša sluzasta kožica, to je vse. Morda je vsled luščenja tu pa tam tudi kaka ranica. Bolj očitni pa so drugi pojavi, ki so posledica črevesne otekline. Ti pojavi so: griza, zaprtost, vetrovi in ščipanje po trebuhu. Najprej si te pojave ogledamo bolj na splošno!

Griza ali driska obstoji v tem, da gre od človeka mehko, večalimani lekoče blato. Temu vzrok je vneto črevo, ker vsled oteklosti ne more vsrkavati toliko hrane, kot pa navadno. Posebno ne posreblje vode in jo vrhu tega še izločuje. Če se črevo ogroji in se narede gnojne rane, tedaj je blatu primešan tudi gnoj in kri. Govorimo o krvavi grizi. Često grizavega človeka skoro neprestano silijo ali tišči na stran (tenesmus). Mučijo ga kakor neki krči v trebuhu, da bi šel na potrebo, a če gre, ni nikjer nič. Drugi zopet je komaj opravil svojo potrebo, pa ga že zopet žene na stran. Ta neprijetni pojav pri grizi je znamenje, da je obolen spodnji del črevesa — ritnjak. Ta del črevesa ima v sebi močnejše mišice, ki se ob svojem času, kadar je nabrane ga dovolj blata, krčijo in porivajo blato naprej. Če pa ritnjak oteče, oteklina neprestano draži mišice, da se hočejo krčiti. Mišice, da nas silijo na stran. — Sredstva, da drisko ustavimo ali vsaj omilimo, so razna. Najboljši je v tem oziru post. Čimholi je črevo prazno, tem manj bo prišlo iz njega. Tudi se prazno črevo lažje zopet okrepi. Prav posebno se je treba varovati težko prebavnih jedi, ki bi bolno črevo še bolj razdelele. Dobri so za bolno črevo tudi gorki obkladki na trebuh. Gorkota veliko pripomore, da oteklina in gnojne večalimani poneha. Poleg tega priporočajo razne stvari, ki črevo, oziroma njegovo sluznico takorekoč stisnejo ali zamore, da črevo ne izločuje toliko sluzastih sokov in vode. Taka zapiralna sredstva so opii, razne vrste žit, posebno brinjevec, močna črna kava, kakao, suho sadje itd.

Zaprtje (obstipacija) je ravno nasprotno kot pa griza. Tu je človek včasih v trebuhu ves poln in zaprt, pa ničesar ne spravi iz sebe. Hrana po črevesu kar ne gre naprej. Temu je lahko tu pa tam čisto priprost vzrok. Črevo se namreč zavije ali ga kaka stvar stisne in tako ima hrana zaprtjo pot. Toda če nastopi zaprtje pri črevesnem kataru ali kakih drugih črevesnih boleznih, je pa vzrok zaprtju čisto drugi. Glavna sila, ki žene hrano po črevesu naprej, so mišice ali rdečkasto meso, ki ovija črevo, kakor smo že omenili. Mišice se stiskajo od enega konca črevesa pa do drugega konca in hrana mora naprej. Vzrok, da se mišice stiskajo, je hrana sama. Hrana namreč v črevesu pritiska na mišice in jih takorekoč ščegeta, da se nehoti krčijo in poliskajo hrano naprej, da jih nič več ne ščegeta. Toda kadar pa črevo oboli, tedaj silno oslabi in s črevesom vred oslabe tudi mišice. Za ščegetanje se vsled slabosti sploh ne menijo ali pa prav malo. Hrana nima nikogar, ki bi jo porival naprej, vsled tega zastaja v črevesu. Zdi se nam, kot bi bilo črevo zaprtjo. Zato tožimo, da smo zaprti. Navadno je krivo zaprtja spodnje debelo črevo. — Zaprtje lajšajo takozvana odvajalna sredstva, ki ali dražijo mišice, da se začno zopet bolj krčiti, ali pa silijo črevo, da izloča več sokov, kar omehča blato, da se rajši pregiblje.

Vetrovi ali sape so v črevesu nekaj čisto navadnega. A če jih je preveč, tedaj postanejo neprijetni in jih prištevamo k boleznim (meteorismus). Često pridejo vetrovi v črevo s pijajo, ki jo pijemo. Pijača, ki ima v sebi ogljikovo kislino, v črevesu oddaja to kislino, ki se navzgor peha, navzdol pa se javlja v obliki vetrov. Največkrat pa nastajajo sape šele v črevesu. Hrana namreč začne takoj v črevesu razpadati, v kolikor jo črevo ne posrka. Znano pa je, kadar kaka stvar gnije, se kisa ali »cera«, se dela pri tem sapa, ki v mehurčkih odhaja iz gnijočega telesa. Če je tedaj črevo zdravo in hitro vsrkava raztopljeno hrano, drugo pa potiska naprej, potem se ne more tvoriti v črevesu veliko vetrov. A drugače je pri bolnem črevesu. Tedaj črevo posreblje le malo hrane, hrana se prav počasi premika naprej. Tako je dovolj časa, da se hrana kisa že v črevesu. Posledica tega je velika množina vetrov v trebuhu. Bolnik je napet, često ga celo ščiplje, vetrovi se premikajo sem in tja, da nam po trebuhu kruli in ropota. Pomire jih odvajalna sredstva.

Ščipanje po trebuhu (trebušna kolika) nazivamo črevesne bolečine. Zdi se nam, kot bi nas ščipalo, stiskalo ali trgalo. Bolečine prihajajo od časa do časa in so navadno v debeltem črevesu, najrajši nad popkom. Često se pri tem hoče bolniku bljuvati ali ga pa silijo na potrebo. Navadno prihajajo bolečine od kake rane ali oteklina v črevesu. — Bolečine pomire kake gorko pijače, gorki obkladki na trebuhu, zdravniki rabijo tudi opii.

(Dalje.)

Izobrazbi.

Slike iz sv. pisma.

• I.

Odprem knjigo vseh knjig, pa berem: »...Dež je bil 40 dni na zemlji in vode so narasle in so pokrile vse površje zemlje,« tako, »da so stopile 15 kometev nad gore. In pokončal je vse stvari, ki so bile na zemlji, od človeka do živali, laznino in ptice neba, vse je bilo potopljeno z zemlje; ostal je sam Noe in kateri so bili z njim v barki. In vode so stale stoinpetdeset dni na zemlji.« Kaj ne, strašna kazen. Pa kakaj? Sveto pismo pripoveduje dalje: »Bog je videl, da je hudo dobija ljudi velika na zemlji in da so vse misli srca vedno le v hudo obrnjene... napolnjena je zemlja z njih krivico in jaz jih bom pokončal z zemljo vred.« (1. Moz. poglavje 6. in 7.)

II.

Gornem nekaj listov in zopet berem: »Solnce je posijalo na zemljo in tedaj je Gospod deževal na Sodomo in Gomoro žveplo in ogenj z nebes in je pokončal ta mesta in vso deželjo okoli, vse prebivalce mest in vso zelenjavo po polji... in Abraham je gledal proti Sodomi in Gomori in po vseh krajih tiste dežele ter je videl žareč pepel vzdigovati se z zemlje kakor dim iz peči.« Zopet kazem, in kje naj bo vzrok? Spoznam ga, ko čitam dalje: »Vpitje iz Sodome in Gomore.« — tako govori Gospod Bog — »prihaja čedalje večje in njih hudobija je grozovito velika.« In zopet: »To je bila hudobija tvoje sestre Sodome: napuh, kruha sitost in obilnost in nje in njenih hčer lenoba, potrebnemu in ubogemu pa niso roke podale in so vpricho mene gnusobno delale.« (I. Moz. poglavje 19 in Eceh. poglavje 16.)

III.

Zopet preskočim nekaj poglavij in poslušam kako Bog ukazuje Levijevim sinovom sledeče: »Slehnar naj pripaše svoj meč okoli ledja; in hodite sem in tje po sredi stanišča in slehnar umori svojega brata in svojega prijatelja in svojega soseda. In storili so Levijevi sinovi po besedi Mozesovi in padlo je izmed ljudstva tisti dan okoli triindvajset tisoč mož.« Pa zakaj zopet takšna moritev na povelje božje? Besede, ki jih govori Bog Mozesu, ki se mudi pri njem na gori Sinaj, nam pojasnijo. Bog mu namreč ukazuje: »Idi, stopi doli, zakaj grešilo je tvoje ljudstvo, ki si ga izpeljal iz egiptovske dežele. Hitro so odstopili od pota, ki sem ga jim bil pokazal; naredili so si tlati tele in so ga molili in so mu darovali in rekli: To so tvoji bogovi, o Izrael! ki so te izpeljali iz egiptovske dežele... in ljudstvo se je vsedlo jest in pit in so vstali igrati.« (II. Moz. poglavje 32.)

IV.

Listam dalje v Mozesovih knjigah in v 4. knjigi naletim na »ognjene kače, ki so jih prav veliko počile in umorile,« namreč Izraelce, ki gredo skozi puščavo. Zopet iščem vzroka tej kazni in najdem ga v naslednjih besedah: »Ljudstvo se je naveličalo pota in truda ter je govorilo zoper Boga in Mozes in je reklo: Zakaj si nas izpeljal iz Egipta, da bi umrli v puščavi? Ni ne kruha, ne vode; naši duši se že gnusi nad to prelahko jedjo.« (IV. Moz. poglavje 21.)

V.

In še enkrat odprem sveto pismo in poslušam usodepolne besede: »V tej puščavi bode vaša mrtva trupla ležala; nobeden vas, ki ste bili preštet, od dvajsetega leta in čez, ne pojde v deželo, nad katero sem dvignil svojo roko, da jo vam dam v prebivališče, razen Kaleba, Jefonetovega sina in Jozveta, Nunovega sina... In vaši otroci se bodo po puščavi potikali 40 let in bodo nosili vašo nezvestobo, dokler ne strohne mrtva trupla očetov v puščavi. In 40 let bote po svojih grehih prejemali in spoznali bote moje maščevanje.« Strašne besede, pa kje im je vzrok? Bog ga oznanja, ko se pritožuje o Izraelcih sledeče: »Doklej me bo zaničevalo to ljudstvo? Doklej mi ne bodo verjeli od vseh čudežih, ki sem jih delal nad njimi? In upravičena je bila taka pritožba. Zakaj na istem mestu navaša sveto pismo besede Izraelcev, ki se pritožujejo zoper Mozes in Arona in s tem tudi zoper Gospoda sledeče: »O da bi nomrli v Egiptu, in da bi nopolili v tej veliki puščavi in da bi nas Gospod ne vodil v ono deželo, da bi ne bili z mečem končani in da bi ne bile naše žene in naši otroci vneti odpeljani! Ali ni boljše vrniti se v Egipt?«

Tako torej berem v svetem pismu, ki je

knjiga vseh knjig, ki je božja beseda, pa se zamislil...

Mislil na naša dorastla in nedorastla dekleta in fante, mislim na ožene in vdove, na vojake in ruske vjetnike, mislim na knjige in spise in pisma in razglednice, na kvante in pesmi, na zapeljivanje in pohujšanje sedanjih dni... Mislim dalje na gostilne in shode, na žegnanja in slavnosti, na novoodobno obleko žen in deklet, na sovrastvo družin in sosedov, na nakupovanje in prodajanje, na one, ki gladu umirajo in one, ki grabijo in odirajo... Pa mislim dalje na fabrike in stroje, na železnice in iznajdbe, na obdelovanje zemlje in silen promet, obenem pa tudi na teden, ki obsega sedem delavnikov in na modre besede državnikov, češ: Dajmo ljudem nebesa na zemlji. Čim bolj izrabimo zemljo, čim učenejši bodo ljudje, čim več bodo imeli jesti in piti, tem bližje so zaželenih nebes... Pa mislim dalje na izobražene in polizobražene, katerim se zdijo resnice, ki jih oznanja sveta Cerkev, prelahka hrana in ki sodijo, da je molitev in sv. maša in druge verske vaje le za ženske in otroke in mislim na vse one, ki delajo krive vojske duhovne in Cerkev in katerim so celo pametne odredbe javnih oblasti le gola neumnost... Slednjič mi stopijo pred oči vsi oni, ki preklinjajo vojsko in trpljenje, pred oči mi stopijo pokrajine, katere je Bog takorekoč čudežno obvaroval sovražnega opustošenja in pred oči mi stopi ves človeški rod in vojska v vsej njeni grozoti in nehoti se mi izvije iz prsi zopet beseda svetega pisma: »Sam sebi si poguba, o Izrael!... Glejte, vaša hiša vam bo opustošena. Le pri meni je zate rešitev.«

Črtice o rokovnjačih.

Spisal P. Bohinjec.

(Dalje.)

15. Dimež,

po pisanju Franc Ziherl, nezakonski otrok Jerre, rojen 2. decembra 1827. l. na Zg. Savi št. 9. Bil je lep človek, srednje postave in okroglega obraza. Hodil je v šolo v Kranj in učitelj Petelin ga je učil. Pri mesarju Sumiju je pasel kostrune. Bil je jako čedno oblečen in je nosil pri sebi vedno bele in črne narejene brke. Zahajal je v neko hišo v Železnikih, v Britofu in v Senčurju. Ženske so ga posebno črtile. Nekoč je stopal za neko žensko, ki je sama pri sebi čezenj zabavljala: Da bi le ta Dimež kam prešel! Dimež ji je za glasne misli nabil čevljarških žbic v najbolj občutljivi del človeškega telesa. Dimež je bil silno popularna oseba in ni čuda, da ga je tudi marsikdo posnemal. Nekoč so Dimeža pričakovali v Ljubnem. Kar pride v vas imoviti upokojeni duhovnik Dolenc iz Loke, vulgo Barbonov, ki je bil slep na eno oko, pa pravi: Jaz sem Dimež! Brž ga straža ustavi in žene k župniku Zarniku. Ta spozna svojega prijatelja in pove faranom: To ni Dimež, izpustite ga! — Saljivi župnik Dolenc je večkrat simuliral Dimeža. Nekoč pride v Gorje k župniku Tedeskiju na večer. Ko potrkna na vrata in se dekla oglasi, vpraša, ako ima župnik kaj denarja. Dekla hiti pravit župniku, da je Dimež pred vratmi in po velikih okoliščinah župnik šele spozna svojega prijatelja.

Dimež je umrl v zažgani opekarni 21. januarja 1862. in je bil 24. januarja pokopan na pokopališču v Mengšu. (Dom in Svet III.)

Rokovnjačev je bilo na stotine in stotine. Na rovaš kulturne zgodovine naj naštejemo še nekaj njihovih imen ali priimkov, ki sem jih našel ali po matičnih knjigah ali slišal iz ust starih ljudi.

1. Peter Franča, ječar v Kranju, je govoril še po rokovnjaški s svojimi otroki. (Povedal župnik Petelin iz Kranja.) 2. Biskov iz Brega, Anton Oblak, rojen 1828, tovariš Dimežov. 3. Anžonovčev s Poljan, Anton Čadež, vojaški begun, ki je zažgal pri Toncu v Goričah. 4. Bevk, doma iz Police (Naklo), umrl 84 let star. Je imel dva brata. 5. Koblar iz Naklega. 6. Becelj iz Studenčnice (Križe). 7. Mali Jože, po pisanju Jože Svetlin, doma z Brnkov, rojen okrog leta 1820, je bil naposled čestni delavec pri Tomažu Štrupiju v Naklem. 8. Trbojčev iz Strahinja, po pisanju Ivan Čuk, brez-

delec in neverec. 9. Ocinkelj (Fajdiga) iz Kamnjaka, je imel ljubico Jero in sina Franceta. Ujeli so ga pri Ribnikarju v Tenetišah. 10. Jaka Pevec. 11. Štufar iz Tenetiš. 12. Cunder. 13. Možek (Jernej Malenšek), rojen 1819. l. iz Britofa (Predoslje). 14. Lulujek (Aleš Nograšek), doma iz Laniš pri Kamniku, rojen 31. julija l. 1822, umrl 1876. v Britofu. 15. Golobar (Pušaycevec Janez), rojen l. 1817. v Kaplji vasi pri Komendi, umrl l. 1844. v ječi v Ljubljani. Svoj pridevek ima odtod, ker je bil poseben mojster v kraji golobov. Tudi rute je pobiral ženskam z glav, ko so šle od božje poti s Tunjic. Brata sta mu bila Andrej, ki se je ustretil v Ljubljani, in Miha. 16. Urbanovčev Janez z Mlake pri Komendi. 17. Glazarjev (mežnarjev) Juri iz Lupog (pravo ime Jože Pipan), je vodil rokovnjače pri napadu na kaplana K. Huberja v Komendi. Je umrl vsled udarcev l. 1841. in bil pokopan 24. decembra v Mekinjah. Okrog l. 1839. je ukradel s Fundežkovim Grogom na Koroškem okrajno blagajno z več tisoči vrednosti in jo zakopal. 18. Mlakarjev Tine iz Preserja pri Mengšu. 19. Kovačev Tine s Trate pri Velesalu, begun. 20. Fundež (Nikolaj Sedlar), najbrž doma iz Cerkeli, je imel dve hčeri, ki jih je vzel za svoji beneficijati gne. Valentič v Hrastju. Franca je bila dobra cerkvena pevka. Valentič se je s tem prikupil rokovnjačem, ki so ga prej črtili, ljudem pa to ni bilo všeč. — Gregor Sedlar, Nikolajev brat, rojen 31. marca 1820. v Zalogu, alias »Fundežkin Groga«. Tomaž Sedlar, rojen 1786. je bil godec in kovač pri Sv. Joštu na štev. 38. — Tudi Francu Ažmanu, ki je umrl l. 1841. vsled udarcev in bil s Pipanom pokopan v Mekinjah, so rekli »Fundež«. 21. Volk Matevž, rojen okrog l. 1820. v Križah pri Trziču. Vzredili so ga pri Toncu v Goričah. Kriški župan Benko ga je hotel vtakniti v vojske in je vsled tega postal begun in tat. Velikega Groga hčer Mico je imel za ženo. 22. Brezar Miha, rojen v Goričah, ki ga je orožnik ustrelil na Šmarjetni gori štev. 8 (pri Fajdigu), starega 25 let, 31. oktobra l. 1850. (Mrtv. knjiga šmartinske fare). 23. Jesenko Martin je umrl 12. septembra l. 1842. v Sr. Bitnju, star 40 let. 24. Menten, star, majhen, je imel hčer Mentenko. 25. Matenka (Mentenka), r. 1824. v Tenetišah, nepoboljšljiva tatica. 26. Grorna, po pisanju Neža Kemperle iz Trziča, r. 1826, umrla 21. decembra l. 1911. (Mrtvaška knjiga trziške fare.) 27. Grilec Marija, je imela sina Janeza, rojenega l. 1826. 28. Šunkar Marija, r. 1797. l. umrla 26. novembra 1842. l. v Dvorju št. 30. 29. Korbar Mica, Brešarjeva iz Mengša. 30. Vozlov Janez. 31. Miklavževčev, iz Zaloga mežnarjev, »šepasti Tone«. 32. Bolkov Luka. (Dalje.)

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica
Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/4% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

IVERL

Hiša in bogastvo se od starišev dobi; umna žena pa samo od Gospoda. (Preg. 19. 14.)

Kdor se ubogega usmili, Gospodu na obresti posodi; in mu bo povrnil. (Preg. 19. 17.)

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevalja ...

(Dalje.)

Protestantovski gospodje okoli so si eden drugemu šepetali v uho: »Odpadnik, menih, ki je uskočil! Sedaj, ko je opravil v samostanu, mu je dober protestantovski štajer. Tudi Volfgang Lampel je tako storil in je nakopal nagli sod na Štajer.«

Sodnik Hendel je mirno motril prosilca. Tudi v njem se nekaj upira proti temu možu. Uskok je uskok, in naj govori še tako lepo, pečet izdajalstva mu ostane.

Pa kaj bil Li naj postane protestant žrtve rimskih trinogov? Je li izdajalec človek, ki posluša glas svoje vesti in se ne briga več za zastarele dolžnosti in prispege? Ni li tudi hodil Luter po tej poti?

Luter je po tej poti prišel do zmage, drugi pride v revščino in smrt. Li naj zaničujemo take nesrečnike? Saj so vendar poslušali glas svoje vesti. Tako je mislil Hendel. Odpadnik je trepetaje s plahimi pogledi pričakoval, kaj mu bo odgovoril mogočni mož. Hendel pravi: »Lece nimamo za vas v Štajru. Strehe vam ne zabranjujemo. Pojdite k našim pridigarjem! Tam dobite zavetje, morda se bo v šoli našel za vas kaj posel. Recite pridigarjem, da vas pošilja sodnik, ki vam dovoljuje bivati v Štajru. Toda varujte se motiti mir. Kakor hitro se to zgodi, poberete šila in kopita.«

»Mojo najiskrenejšo zahvalo, najjasnejši, najplemenitejši, najdobrotljivejši gospod! Odpadnikov upadli, sestradani obraz je zardel veselja. Jecljaje je iskal najizbranejših latinskih besedi v zahvalo. Sodnik je imel dosti in mu je namignil, naj jenja. Toda odpadnik je govoril naprej in jo je, ko mu je vsa cerkvena latinščina šla po vodi, udaril po nemški ter je vprašal, če sme vzeti seboj tudi svojega mladega spremljevalca.

Med tem se je mnogo ljudstva zbralo na trgu. Hendel meri s svojimi pogledi mladence, ki se je skrival v svoj plašč, potem latinsko reče Kernu: »Ni li tvoj spremljevalec ženska? Povej, ne trpim laži!«

Kern postane rdeč kakor škrlat in zajecija: »Gospod, moj edini prijatelj je. Res je ženska, da, pred Bogom moja žena, toda ne pred človeško postavo, ki mi ne dovoljuje zakona zaradi moje tonzure.«

Hendel je namršil obrvi, za trenutek je pomislil, potem je rekel: »Naj ostane pri vas. Tu nihče ne bo odrekel blagoslova vašemu zakonu.« — Odpadnik in njegova spremljevalka v moški obleki sta se vsa srečna veselo pogledala. Mnogim občinskim svetovalcem, ki so napeto poslušali pogovor, ni bila všeč sodnikova odločitev, zato so začeli na glas mrmrati. Rajnhart se je od zadaj tiho približal sodniku, rekoč: »Gospod! To je nevarno; glejte, ljudje se pohujšujejo. Spomnite se na slaboglasnega Lampelna, prvega meniha, ki se je oženil v Garstenu. Vsled tega je Štajer prišel pri cesarju v nemilost. Prišel je nagli sod, jezdec in rabelji so prišli sem in sodnik Sajringer je izgubil svojo službo.«

»Prvi menih, ki se je v Garstenu oženil, se ni pisal Lampel, marveč Valdner. Tudi ni bil na slabem glasu, marveč je zelo slovel kot protestantovski pisatelj,« je Hendel osorno zavrnil Rajnharta. »Sicer pa, kaj me briga vaše stare zgodbe? Tukaj je človek, ki prosi strehe, jaz pa nisem Sajringer, ampek Hendel.« Ko je Hendel spregovoril prevzetno besedo, je krepko odkorakal svojo pot.

Madlžeder je zaropotal s svojo sabljo in je zaklical: »Ste li čuli? Ne boji se nobene kazni, vrši protestantovska dela, sprejme revesa, ki trpi zaradi pravice. Nihče v Štajru si doslej ni upal kaj takega. Da, da, križ čez požarni red! Pastir je zapiskal v goro in že se trgajo plazovi. Štajer, pozor, Hendelnov

regiment prihaja! Sedaj šele si zares protestantovsko mesto.«

V.

Neprijazna noč, črna kakor vran, je ležala nad Garstenom. Nobena zvezda ni prikukala skozi oblake, tudi luna ne. Kakor orkan je divjal vihar, da so bresčale starodavne lipe, ki so v vrsti stale ob cesti, ki vodi proti garstenskemu samostanu. Vremenski petelini na samostanskih slemenih so plašljivo rožljali. Aniza je močno šumela, kajti na sveto noč je prišla povodnj. V viharju so se podili sem in tja oblaki mokrega snega, vmes pa je padal ledenomrzol dež.

V tej besneči vihrli se je komaj čul glas zvona, ki je zamolklo pel v samostanskem stolpu in je vabil menihe k molitvi, tržane pa k prvi sveti maši.

Na glas zvona so se jele v trgu in na rebrih prikazovati mrtne rumene lučice, svetilke pobožnih molivcev, ki hite v cerkev. Ni jih mnogo, ki si danes upajo iz hiš, pregrozna je nevihta, predvija noč. Počasi se premikajo lučice med lipami drevoreda, lasje vihrajo v zraku, krila plapolajo, težki čevlji čofotajo v globokem, mokrem snegu. Kljub temu, da je danes velik praznik sv. Štefana, prvega mučenika in diakona, se marsikaka robata kletev usuje iz knetskih ust.

Božji hram zre z osmerimi pisano pobarvanimi okni na molivce, kakor zrejo angelški zbori na vojskujoče se človeške duše. Tudi nekatera samostanska okna so razsvetljena. Črni možje švigajo za okni sem in tje. Luč pa ni vesela, samostanskih bratov hoja ni praznična. Opatu Viljemu je zelo slabo. Sinoči sta bila pri njem ranocelnik Janez Luc in zdravnik doktor Ortner. Prijezdila sta iz Štajra sem v garstenski samostan. Ko sta se o polnoči vračala, sta rekla, da z opatom stoji slabo. Ko bo minulo staro leto, ga ne bo več med živimi.

V samostanu vlada velika žalost. Toda v božjem hramu kraljuje radost, saj to zahteva veliki praznik. Neštoeto sveč gori v velikanski cerkvi. Trije venci zaljšajo veliki oltar, vsakega izmed osmerih postranskih oltarjev pa po šest. Rdeči in zeleni plamenčki plapolajo okoli jasilc. V prezbiteriju pri glavnem oltarju vise mogočni slikani zastori, z oltarjev plavajo zlatovezeni antipendiji. Ker je po noči, se ne vidi, da je vsa ta krasota odrgnena in oguljena krobarja. Tudi se ne vidi, kako revni so pastirčki v jasilcah. Že davno bi jih bil opat zamenjal z drugimi lepšimi in umetnejšimi. Pa kako? Denar je tako redek v samostanu. O, žalostni so časi, odkar vlada Luter! Nihče ne prinese več za svete maše, nič več mrtvaških opravil. Vse šrambe so prazne, vsi predali izpraznjeni.

Pater Sebastijan Ertl je pristopil h glavnemu oltarju, da opravi sveto mašo z blagoslovom. Stara, bradata glava mu visi nanrej. Toliko časa se je trudil, da je pripravil in uglasbil novo pesem za božične praznike in zasenčil luteranske pesmi. Kako se je veselil tedne in tedne, da ga bo pohvalil in počastil opat. Sedaj je pa na smrtni postelji! Kdo mu bo dal čast in hvalo za njegov trud? Kaj razumejo o tem kmetje in kmetice, ki kakor štori čepe po klopih. Kako vse drugače je bilo še pred petnajstimi leti po veliki katoliški reformaciji. Takrat se je kar trlo ljudi pri cerkvenih slovesnostih. Danes mora človek biti vesel, če pride dvajset ljudi v cerkev. Danes jih gotovo ni več tu: dvajset moških na desni strani in dvajset žensk na levi. Le pri oltarju, na katerem so jasilce, je nekaj gnječ. Tam izpoveduje pater Albert. Da, da, pater Albert še vedno vleče, ker je novinec v samostanu. Kar je njeega, potegne za seboj večino ljudi, si misli stari Sebastijan.

V Albertovi spovednici gori luč. Njegovo blede obličje je nagnjeno k mrežnatemu okeacu. Njegove roke, ki so v svitu luči tako bele, počivajo na knjigi. Pater Albert prisluškuje. Okoli oltarja kleči kakih trideset ljudi... Nasproti Albertovi spovednici, pri oltarju svete Valpurgie, izpoveduje pater prior. Prazno je okoli njegove spovednice. Le postarna žena je odložila pri njem svoje lahke grehe. Sedaj sedi notri in bere iz pobožne knjige. Ostro se ozira proti Albertovi izpovednici, kjer hodijo ljudje eden za drugim noter in

ven. To se vrši že od pol šestih jutraj in še ni ne konca ne kraja. »Da, da,« zavistno misli prior, »ker tako visoko nosi svoj nos in razbija na leci, preprosti ljudje derejo za njim. Naj se le ponaša. kar se hoče, kar je boljših ljudi, pridejo vsi k meni.«

Albert govori in prigovarja, da je že ves vroč in hripav. Kar le more, udušuje svoj glas, ki tako mogočno doni na leci. V potu svojega obraza roti moške, naj ne preklinjajo, ne hudičujejo, ne pijančujejo, ne nečistujejo. Ženske sviri pred lažjo, opravljanjem in obrekovanjem, pred tatvino in nečistostjo. O dobri Jezus! Petru Albertu bi še v sanjah ne prišlo na misel, da bi se pulil za te spovednice, ki mu jih zavidava pater prior, če ne bi delal za Boga. Boli ga globoko v dušo teža grehov in hudobij, pečejo ga premnože in težke pregrehe, ki mu jih razodeva ljudstvo. Pa odkodi toliko greha? — Če visi nad mestom in deželo krivoverska oblast, kakor strupena megla nad žitnimi poljanami, se mora razpasti smrdljivi snet. Seveda, če se onečaščujejo in zapirajo cerkve, v katere je tako rado hodilo ljudstvo k raznim prazničnim pobožnostim, potem išče to ljudstvo svojega veselja v vinu in mesenosti. Seveda, če stražijo spovednice in duhovnike, ki med tednom izpovedujejo, tožijo pri gosposki; če se pritrjuje angelški kruh in se hinavsko ljudstvu govori: enkrat na leto je zadosti kakor pri protestantih, vse drugo je nespodobna razvada; — seveda, če se dušam ne razdeljuje Telo Gospodovo, kdo se bo čudil, če se nasitujejo z otrobi nečistih živali? Odkod naj pride čisto življenje, odkod hrepenenje po nebesih, če se zapira vino, iz katerega rastejo device?

Teleban prištorklja iz izpovednice. Storiš je v enem letu toliko grdih stvari, kolikor je las na njegovi kuštravi glavi. Ko ga je vprašal menih: »Ali te je kaj sram, ti je li kaj hudo?« je mirno odgovoril: »Nak.« Menihu so priigrale v oči solze svete jeze. O, ubogo ljudstvo, kam gre tvoja pot? Kakor Mozes bi človek razbil kamenite table ob skali, saj niso pisane za nikogar več. Kakor so Izraelci, ko so pozabili na svojega Boga, bivali med Madianiti, tako žive te uboge katoliške duše v prokleti krivoverski deželi. Kakor nekdanja njiva, ki so jo razirile svinje, tako si ti, ubogo štajersko ljudstvo!

Ubogi Štajer! Ubogi Štajer! Gorje ti zaradi mnogih grešnikov, ki se smeje za pogrezujejo v mlakuže! Edini pravčnik pa, zaradi katerega ti je Bog doslej prizanašal, edini, ki se je trudil zate z bolnim telesom in z žalostno dušo, ki se je zate do smrti upeljal — ta edini leži na smrtni postelji. Žalostno zre menih, ki mu brenči na uho goljufija, jeza, sovraštvo in nečistovanje, v temno, z gorečimi svečami posejano cerkveno ladjo tja proti vratom, katera vodijo v lozenštanski kapelo. Tisto noč, preden je bil umorjen opat Leonhard, tako pripoveduje pravilica, je prišel skozi ta vrata v meniški kuti morilec Knisenk, to je bilo leta 1493.

Ravno je pater Sebastijan Ertl bral list pri sveti maši, ko se premaknejo lozenštanska vrata in noter stopi v sivo ruto zavita postava, ki nosi svetilko v roki. Tiho stopi v cerkev, se prikloni proti glavnemu oltarju, po prstih. Cisto tiho ji sledi druga manjša postava, tudi v ruto zavita. Ko se obe približata k jasilskemu oltarju, se Albert samemu sebi smeje, da je za trenutek mislil na opatovega morilca... Postava hodi žensko lahko in mirno, spodobno poklekne, slovesno napravi velik latinski križ... Kljub ruti, ki zagrinja obraz, spozna pater Albert v večji postavi gostilniško deklico iz Štajerdorfa, Svertnerčino hčerko. To je tista deklica, ki mu je oni večer s takim veseljem dala svoje prihranke. Od tistihmal jo je že večkrat videl pri svojih pridigah v farni cerkvi, tudi jo je večkrat videl tam pri župnikovi izpovednici in pri angelški mizi. Vsikdar se je vedla tako pobožno, tako spodobno. Tudi danes kleči spodobno in pobožno pri jasilcah, na njeni levici kleči manjša, gotovo njena sestra. Je-li prišla molit k jasilcam, ali hoče tudi k sveti izpovedi. Zdi se, da hoče drugo. Potegne rožni venec in povese svojo glavo na sklenjene roke. — Poleg nje gori rožena svetilka, kakor svetilka pametne device. Sedaj se skloni k

»svoji sestrici. Zdi se, da ji hoče dati neko navodilo. Pri tem razkrije ruto in prikazuje so se velike zlatorjave kite. (Dalje.)

To in ono.

Dobički vsled vojske. V rusko-sibirsko pristanišče Vladivostok so pripeljali v prvih treh mesecih leta 1915. za 51 milijonov rubljev blaga, v istem času leta 1916. pa za 239 milijonov. Velikanske dobičke delajo Zedinjene države v Severni Ameriki. Od julija 1914 do julija 1916 so prodale za 7 milijard blaga, kupile so ga pa samo za slabe 4 milijarde. V dveh letih so prejele nad 800 milijonov dolarjev v čistem zlatu.

Ledeniki. Najdaljši ledenik v Avstriji je Gepač na Tirolskem, dolg je 11 km. Najaljši v Evropi je Aleč v Švici, 25 km. V gorovju Himalaja je pa ledenik Siahen, 4 do 9 km širok in 75 km dolg, trikrat tako dolg kot Aleč.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Gradec, 25. sept.: 17, 24, 13, 82, 15.

Linc, 28. sept.: 81, 65, 27, 47, 64.

SEJALNI STROJI, PLUGI, BRANE

in vsi drugi poljedelski stroji se dobe pri
E. PLANER,

DUNAJ IV., Rechte Wienzeile štev. 1.

Razdeljevanje nagrad za plemenske bice in merjasce.

»Deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani« priredi tudi letos razdeljevanje nagrad za plemenske bice in merjasce, in sicer pod sledečimi pogoji:

1. Na določen dan morajo prignati lastniki bikov in merjascev, ki želijo prejeti nagrado, svoje živali na oni kraj in ob tisti uri, katero določi »Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine« ter jo naznani pristojnemu županstvu. Delitev nagrad pa bo razglašena tudi po županstvih. Kdor ne bi prignal živine ob pravem času, nima pravice zahtevati nagrade, čeprav bi bili sicer dani vsi pogoji. Razdeljevanje po hlevih ali na kak drug način je popolnoma izključeno.

2. Nagrade se bodo izplačevale le za take bice in merjasce, ki so za plemo res sposobni in se že rabijo za plemo. Sposobnost za plemo in kategorijo bo določila posebna komisija, katero priredi »Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine« in bo sestojala iz enega strokovnjaka »Deželnega mesta«, živinozdravnika ter župana, ozir. njegovega namestnika iz občine, kjer se vrši pregledovanje.

3. Vsak rejec, ki bi hotel dobiti nagrado, se bo moral zavezati s posebnim obveznim pismom, da bo redil nagradno živino vsaj še eno leto od dneva nagrade za plemo. Ako bi rejec potem želel ne rediti celo leto za plemo, bodisi vsled lastne krivde, bodisi iz kakšnega drugega vzroka, za katerega ni sam odgovoren — zakol v silo itd. — je dolžan za vsak mesec, katerega bi redil manj kot eno leto, in sicer glede bikov 20 K, glede merjascev pa 10 K od prejete nagrade vrniti nazaj ter izplačati te vrste domačemu županstvu, ki bo porabi vrnjene zneske za pospeševanje živinoreje po svojem preudarku. Prejemnik nagrade se bo moral v imenovanem zaveznem pismu poleg tega tudi še zavezati, da bo žival, za katero je prejel nagrado, dobro in previdno rabil za plemo ter jo pravilno pripuščal.

4. Nagrade se bodo dajale za bice v drugem letu starosti v znesku 200 K; za bice v tretjem letu starosti ali pa starejše v znesku 300 K. Kot dve leti stare bice se smatra s prvima dvema stalnima zoboma, t. j. sekalca; kot tri leta in starejše pa z več kakor dvema stalnima zoboma. Za merjasce v prvem letu starosti se bodo dajale nagrade po 100 K; v drugem letu ali starejše po 200 K.

5. Domače županstvo rejca je dolžno ono žival, za katero se bo dajala nagrada, nadzorovati ter paziti, da se bodo živali v resnici za plemo pravilno redile in uporabljale. Županstvo, ki bi ne hotelo prevzeti tega posla, ima pred razglasom,

kakor hitro se mu pošlje naznanilo o razdeljevanju podpor, Deželnemu mestu« sporočiti to in nima razglasiti razdeljevanja nagrad. Ako bi prejemnik nagrade ne redil živali vsaj eno leto od dneva prejema nagrade, ima vrniti za vsak mesec pod točko 3. navedene vsote županstvu.

6. Zaupniki »Kranjskega deželnega mesta za vnovčevanje živine« imajo itak nalog, da se plemenski biki sploh ne smejo s silo jemati in okrog glavarstvo jih nima rekvirirati.

Kraji, kjer se bodo delile nagrade:

Okraj Ljubljana:	22. 11. Žužemperk.
2. 11. Vrhnika.	21. 11. Trebnje.
4. 11. Dobrova.	
5. 11. Vižmarje.	Okraj Krško:
6. 11. Dev. Mar. v Polju.	28. 11. Mokronog.
7. 11. Škofelja.	22. 12. Radeče.
	29. 11. Raka.
	30. 11. Kostanjevica.

Okraj Logatec:

8. 11. Idrija.	Okraj Litija:
9. 11. Dolnji Logatec.	31. 10. Zatičina.
11. 11. Cirknica.	30. 10. Litija.
	29. 10. Izlake.

Okraj Postojna:

12. 11. Št. Peter.	Okraj Kamnik:
13. 11. Ilirska Bistrica.	25. 10. Domžale.
14. 11. Senožeče.	26. 10. Kamnik.
15. 11. Vipava.	24. 10. Blagovica.
	28. 10. Špitalič.

Okraj Kočevje:

18. 11. Kočevje.	Okraj Kranj:
19. 11. Sodražica.	18. 10. Selce.
20. 11. Dobropolje.	21. 10. Gorenja vas.
	19. 10. Stara Loka.
	22. 10. Kranj.
	23. 10. Cerklje.

Okraj Črnomelj:

26. 11. Črnomelj.	Okraj Radovljica:
27. 11. Metlika.	14. 10. Kranjska gora.
	16. 10. Lesce.
	15. 10. Bob. Bistrica.

Okraj Novo mesto:

25. 11. Kandija.	
23. 11. Toplice.	

Premovanje se vrši vsakokrat ob 9. uri dopoldne na prostoru, ki ga določi županstvo.

Oprava za 3 sobe

kuhinjo in prednoba SE PRODA. — LJUBLJANA, Krjavčeva cesta št. 4a, priljubje, levo. 3530

PREDPASNIKI

za moške, ženske in otroke

(z prama švedsko celulozo, izborna pralna kakovost):

Predpasnik za moške, prama K 12'50 Komad

Predpasnik za moške, iz prama K 12'50 Komad

Predpasnik za moške, nepor. K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

Predpasnik za ženske, gladek, K 12'50 Komad

»Herba, mrčesni prašek z brizgalnico« ima presenetljiv uspeh pri pokončevanju muh, žoharjev, ščurkov, mravelj itd. Muhe, ki s tem praškom v stik pridejo, poginejo takoj, 1 zavoje stane 2 K. »Piff-Paff« je smrt za podgane. Edino gotovo sredstvo proti podganam in mišim. S »Piff-Paff« se jih uničijo popolnoma. 1 doza stane 2 K. »Št. Valentinov redilni prašek za prasiče« je edino uspešno pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in toliščo, 1 zavoje stane 1 K 50 v. po pošti se pošilja najmanj po šest zavojev. — Razpošiljalnica: Josip Berdajs, Ljubljana, Celovška cesta št. 85, L. 3265

OBLEKA POSTANE NOVA, ako se pobarva s pralno BARVO za obleke, s čimur je vsakomur zelo ustrezno in kar vsak lahko izvrši v svojem domačem gospodarstvu. — Mojih barv za obleke ni delal kak vojni proizvajalec, marveč neka staroslovita praška tovarna za barve, ki je že v miru izdelala in razprodala milijone zavojev. — CENA 70 vinarjev in 1 krona za zavoje. — Pošilja po povzetju JOSIP OTTOWITZ, GRADEC, Wassergasse 18. 3561

ISCEM dehlico za vse in dehlico k otrokom

za Ogrsko. Prav dobra hrana in plača. Rodbina poštena, katoliška. Ponudbe s sliko in spridevali (prepis) na upravo »Domoljuba« pod štev. 3615.

150.000 K

znaša glavni dobiček
novih avstrijskih

Srečk radečega križa

od 1. novembra t. l.

Vsako leto 4 žrebanja. Izborni igralni načrt. Vsaka srečka mora do 1956 biti dvignjena.

Cena 49 K

Po vposlatvi tega zneska in 80 vinarjev za priporočeno pošiljate in davek dobi naročnik takoj izvršno srečko.

Cena proti zmernim mesečnim plačilom:

3 kosi proti 36 meseč. obrokom à K 5'30
5 kosov proti 36 meseč. obrokom à » 8'80
10 kosov proti 36 meseč. obrokom à » 17'60
15 kosov proti 36 meseč. obrokom à » 26'20

Kupci proti mesečnim obrokom dobé po vplačilu prvega mesečnega obroka zakonito dobavno pismo s pravico takojšnjega izganja. Poštne položnice in izkazi žrebanj so vedno na razpolago.

Naročniki z bojišča naj naznanijo svoj domači naslov, ker se vrednostne pošiljate ne smejo pošiljati na vojne pošte.

Konto avstrijske poštne hranilnice: 146.965
Konto ogrske poštne hranilnice: 35.000
Konto bosenske poštne hranilnice: 7.919

Banka

Josef Kugel & Co.

poslovalnica c. kr. razredne loterije
DUNAJ VI., Mariahilferstraße 105.

➡ Preprodávajci dobré znaten popust. ➡

Društveno premoženje znaša koncem leta 1917. K 489.431'79. — Deležnikov je bilo koncem leta 1917. 1421 s 14.855 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za K 5.793.450'—.

no parcaje otrok samih, če se poznati omajijo

GARJE

lišaje, traste, srbečico in druge kožne bolezni odstrani naglo in sigurno Para-ol-domache mazilo. Ne maže, je popolno brez duha, torej se more rabiti tudi čez dan. Velik lonček K 5.— dvojno - velik lonček K 9.— Dalje Paratol-posipalni prašek, ki varuje najbolj občutljivo kožo. 1 skatija K 3.—

Ono se dočepa po povzetju ali predplačilo pri tržnici

Paratol-Werke,
Lekar ULMER
Budapest VII-10. Tótsa ul. 21.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmilo. Da to kimo živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri-
meša 2 krat na teden krmu, ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trukóczy-a redilni prašek.

Paket velja 2 K 5 paketov 12 K pošt-
nine pristo. 5 paketov zadostuje za 3 mesece

za enega voja, kravo ali prašiča, da se zred..

Glavus zaloga:

Lekarna Trukóczy

zraven rečevža v Ljubljani.

Mastin je bil odkritovan z najvišjimi kolajnami
na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in
Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvale in rabi „Mastin“.

KUPIM vsako množino

2994

medu in čebelnega voska

FRANC VOKAČ,

LJUBLJANA, Šelenburgova ulica št. 5.

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izv. izvir.
zakonito zajamčeno „Skaboform“ ma-
zilo. Popolnoma brez duha, ne maže.
Poskusni lonček K 4.— veliki K 6.—
porcija za rodbino K 15.— Zaloga za
Ljubljano in okolico: Lekarna pri zlatem
slenu, Ljubljana, Marijin trg. 1520

Paratol na varstveno znamko „Skaboform“!

Na up ur, zlatine in brljantov je

zaupljiva stvar

zato se pri nakupu obrnite na
tvrdko F. CUDEN SIN

samo nasproti pl. pošte v Ljubljani.

Vsakovrsna domača sez:ena,

suhe gobe, prazne vreče in druge pridelke

kupuje trgovina s semeni

— PETER LASSNIKA NASL. —

SEVER & KOMP., Ljubljana, Marijin trg.

SODE

od vina, žganja in vsake druge vrste
kupuje po najvišjih cenah

Ivan Jelačin :

LJUBLJANA, Emonska cesta šte. 2.

Polhove kože, krtove
kože, hrčkove kože

kupi po najvišjih cenah
trgovina s kožami in krznom

D. Köllner LEIPZIG, Brühl 47.

Posiljatve se prosijo po pošti v zavojih po 5 kg.
odpadli znesek se odpošlje takoj po prejemu.

Kranjska deželna podružnica

n. a. deželne življenjske in rentne neogodne in
jamstvene zavarovalnice

v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II

sprejema zavarovanje na doživetje in
smrt, združeno tud. z vojnim riziko, otro-
ških doh., rentna in ljudska neogodna in
jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.

Najugodnejši pogoji za vojno zavarovanje.

Zavod temelji na vzajemnosti. — Prospekti zastoj
in poštine pristo. Spodobni zastopniki se spre-
majo pod najugodnejšimi pogoji. 1887

Dobro „IKO“ uro

vsak občuduje in zaželi, kajti ona je
mojstersko delo urarske
umetnosti!

Razpošilja se po povzetju.
Neugajajoče zamenjam.

Kovinaste ure . . po K 24— 26— 32— 40— 60— 100—
Srebrne ure . . po K 70— 90— 100— 120— 200—
Kovinaste verižice po K 2— 3— 4— 6— 10—
Usnjate verižice . po K 1'60 2'80 4'80

Zlatnina in srebrnina v bogati izberli

Velika izbira ur, verižic, prstanov, lepoticja, daril
itd. v velikem krasnem ceniku, katerega zahtevajte.

Lastna znamka „IKO“ svetovnoznana. — Lastna protokolirana to-
varna ur v Švici.

Svetovna razpošiljalnica

H. Suttner samo v Ljubljani št. 1

Svetovnoznana radi razpošiljanja dobrih ur.

Nobene podružnice.

